

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

*Raport z badań ankietowych przeprowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej
Człuchów*

2016

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
Położenie gminy, dane administracyjne i geograficzne	5
Metryka gminy	7
Rynek alkoholowy.....	7
Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	7
Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	8
Skala problemów społecznych	11
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	11
Przestępczość.....	12
Zasoby w zakresie przeciwdziałania problemów społecznych	12
Szkolenia dla członków MKRPA, pracowników MOPS oraz świetlic	12
Świetlice	13
Grupy wsparcia	13
Centrum Konsultacyjno-Informacyjne ds. Uzależnień.....	14
Oddziaływania profilaktyczne	15
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	18
Grupa badana.....	18
Cel badania.....	19
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów	19
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	22
Substancje psychoaktywne: nikotyna	28
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	29
Przemoc w rodzinie.....	33
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	33
Zjawisko przemocy w rodzinie.....	36
Hazard.....	39
Cyberprzemoc i uzależnienie od Internetu	41
Badania sprzedawców napojów alkoholowych	44
Grupa badana.....	44
Cel badania.....	45
Wyniki badań.....	45
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	55
Badane placówki oświatowe	55

Metodologia.....	56
Cel badania.....	56
Wyniki badań.....	57
Środowisko rodzinne.....	58
Środowisko szkolne.....	61
Poczucie bezpieczeństwa w szkole	63
Przemoc rówieśnicza	64
Cyberprzemoc.....	66
Alkohol.....	74
Papierosy i e-papierosy	78
Narkotyki i dopalacze	80
Postawy wobec substancji psychoaktywnych.....	81
Hazard.....	87
Wnioski i rekomendacje.....	89

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań diagnostycznych przeprowadzonych w 2016 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z: nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Miejskiej Człuchów wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy gminy
- 2) dzieci i młodzież szkolna z terenu gminy
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

POŁOŻENIE GMINY, DANE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Miejska Człuchów położona jest w powiecie człuchowskim, w województwie pomorskim. Powierzchnia gminy to 12,8 km², liczba ludności wynosi 14 148 mieszkańców, a gęstość zaludnienia to 1113 osób/km².¹ Jej siedzibą jest Urząd Miejski przy al. Wojska Polskiego 1 w Człuchowie. Aktualnie urzędującym burmistrzem jest Ryszard Szybajło.²

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,4 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Współczynnik feminizacji wynosi 108, co oznacza, że na 100 mężczyzn w Gminie Miejskiej Człuchów przypada 108 kobiet. 63,8% mieszkańców Człuchowa jest w wieku produkcyjnym, 17,1% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,1% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.³

Na terenie Gminy Miejskiej Człuchów funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Przyjaciół Ziemi w Człuchowie
- Gimnazjum nr 1 im. Kazimierza Jagiellończyka w Człuchowie
- Zespół Szkół Gimnazjalnych i Ogólnokształcących im. Stanisława Czarneckiego w Człuchowie
- Zespół Szkół Społecznych STO w Człuchowie
- Zespół Szkół Agrobiznesu w Człuchowie

¹www.polskawliczbach.pl

² www.bip.czluhow.pl

³ www.polskawliczbach.pl

- Zespół Szkół Sportowych w Człuchowie
- Zespół Szkół Technicznych im. Józefa Szymczaka w Człuchowie

METRYKA GMINY

RYNEK ALKOHOLOWY

- Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych ogółem: **60**
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży: **41**
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży: **19**

**DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH**

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Posiedzenia MKRPA - ogółem	12	14	16
Ogólne posiedzenia Komisji	12	14	36
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	4	4	5
Przeprowadzane rozmowy z członkami rodzin z problemem alkoholowym	26	32	38
Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej			
- wniosków o leczenie odwykowe	26	32	36
- zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	6	8	15

Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych

Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

biuro@crps.pl
tel 22 620 29 29

- wniosków do Sądu w sprawie leczenia
odwykowego

2

1

2

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

- rok 2013 (liczba rodzin ogółem **573**)
 - rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień **63**
- rok 2014 (liczba rodzin ogółem **481**)
 - rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień **59**
- rok 2015 (liczba rodzin ogółem **450**)
 - rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień **60**

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS:

- 2013 (ogółem **478 rodzin** - 948 osób)
 - świadczenia niepieniężne **234 rodzin** (439 osób)
 - świadczenia pieniężne **391 rodzin** (822 osób)
 - świadczenia porady **121 rodzin** (303 osoby)
- 2014 (ogółem **441 rodzin** - 855 osób)
 - świadczenia niepieniężne **198 rodzin** (343 osób)
 - świadczenia pieniężne **357 rodzin** (744 osób)
 - świadczenia porady **202 rodziny** (252 osoby)

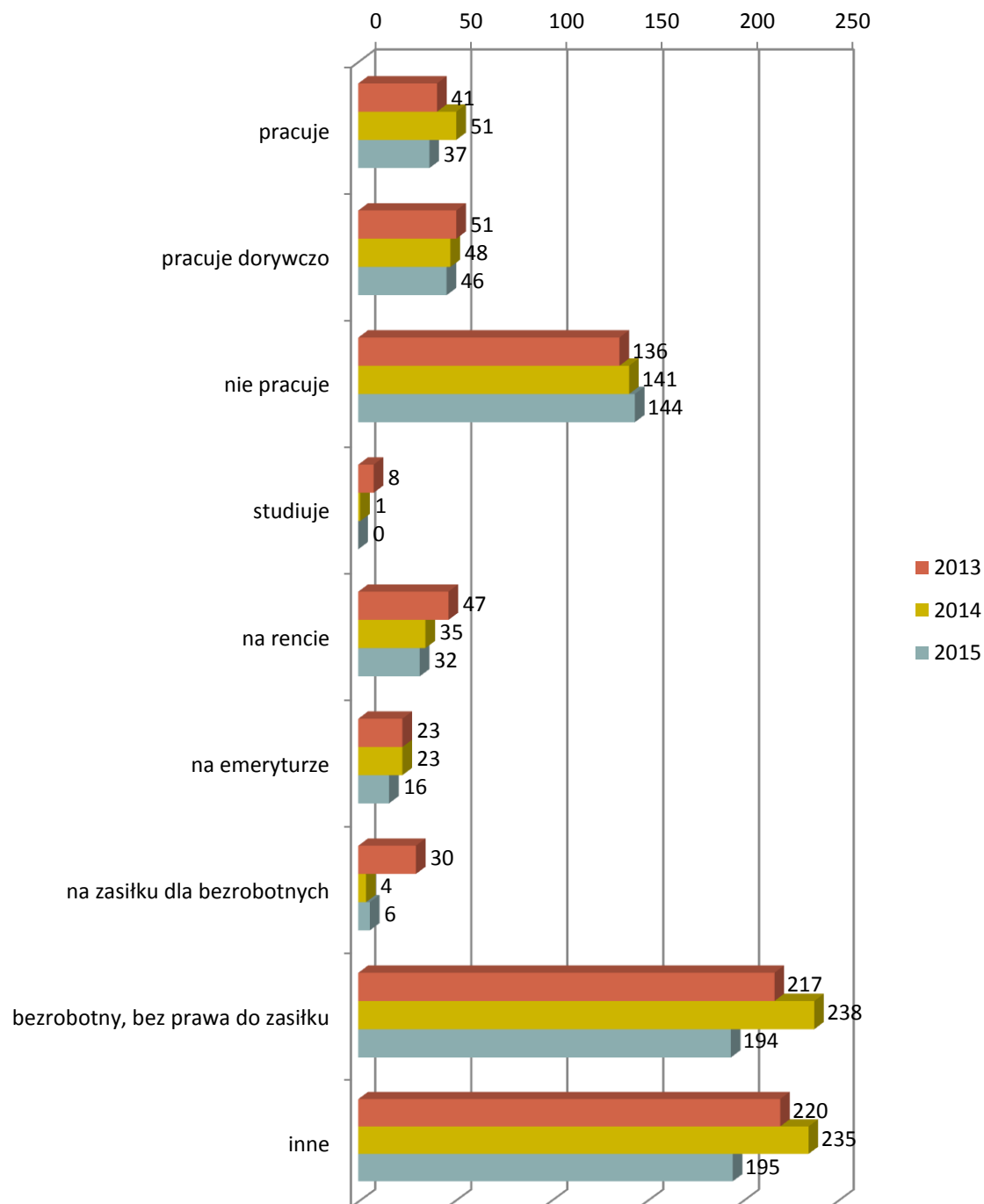
- 2015 (ogółem **402 rodziny** - 855 osób)
 - świadczenia niepieniężne **176 rodzin** (294 osób)
 - świadczenia pieniężne **325 rodzin** (656 osób)
 - świadczenia porady **36 rodzin** (93 osoby)

Poniższa tabela przedstawia liczebność rodzin otrzymujących pomoc ze względu na poszczególne okoliczności życiowe. W przypadku danej rodziny, wymienionych może być po kilka powodów.

Powody przyznawania pomocy społecznej - rodziny

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
niepełnosprawność	235	227	233
bezrobocie	282	245	218
osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
ubóstwo	383	320	345
bezzadność opiekuńczo-wychowawcza	79	68	59
choroba przewlekła	292	274	263
alkoholizm	63	59	6
inne	13	16	5

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu	10	9	9
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	1	0
Liczba wypadków spowodowanych pod wpływem alkoholu	5	1	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	65	39	34
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępstwa na terenie Gminy Miejskiej Człuchów

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
kradzież z włamaniem	35	34	1
znęcanie się nad rodziną	0	5	1
pobicie	5	2	1
uszkodzenie mienia	19	7	7
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	5	4	4
kradzież mienia	56	37	37

ZASOBY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

SZKOLENIA DLA CZŁONKÓW MKRPA, PRACOWNIKÓW MOPS ORAZ ŚWIETLIC

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Ilość szkoleń dla MKRPA	1	2	1
Ilość szkoleń dla pracowników świetlic i nauczycieli	2	2	2
Superwizje	0	0	2

Biorąc pod uwagę wciąż zmieniający się stan wiedzy dotyczącej profilaktyki i interwencji wobec osób uzależnionych oraz rodzin, w których występuje przemoc zalecane byłoby regularne badanie potrzeb szkoleniowych członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie. Ze względu na pomocowy charakter zadań, które realizują te zespoły specjalistów, są one szczególnie narażone na zjawisko wypalenia zawodowego. Efektywnym sposobem radzenia sobie ze stresem zawodowym są regularne superwizje lub szkolenia konsultacyjne, ukierunkowane nie tylko na nabywanie nowej wiedzy, ale także na usprawnianie współpracy i wypracowywanie wewnętrznych procedur zapobiegających nadmiernemu obciążeniu emocjonalnemu.

ŚWIETLICE

Na terenie gminy funkcjonują 3 świetlice, z których korzysta łącznie 60 dzieci, w tym 15 z rodzin z problemem alkoholowym. Świetlice zatrudniają łącznie 12 wychowawców.

GRUPY WSPARCIA

Na terenie gminy funkcjonują 2 grupy AA oraz jedna grupa Al-Anon dla osób współuzależnionych.

CENTRUM KONSULTACYJNO-INFORMACYJNE DS. UZALEŻNIEŃ

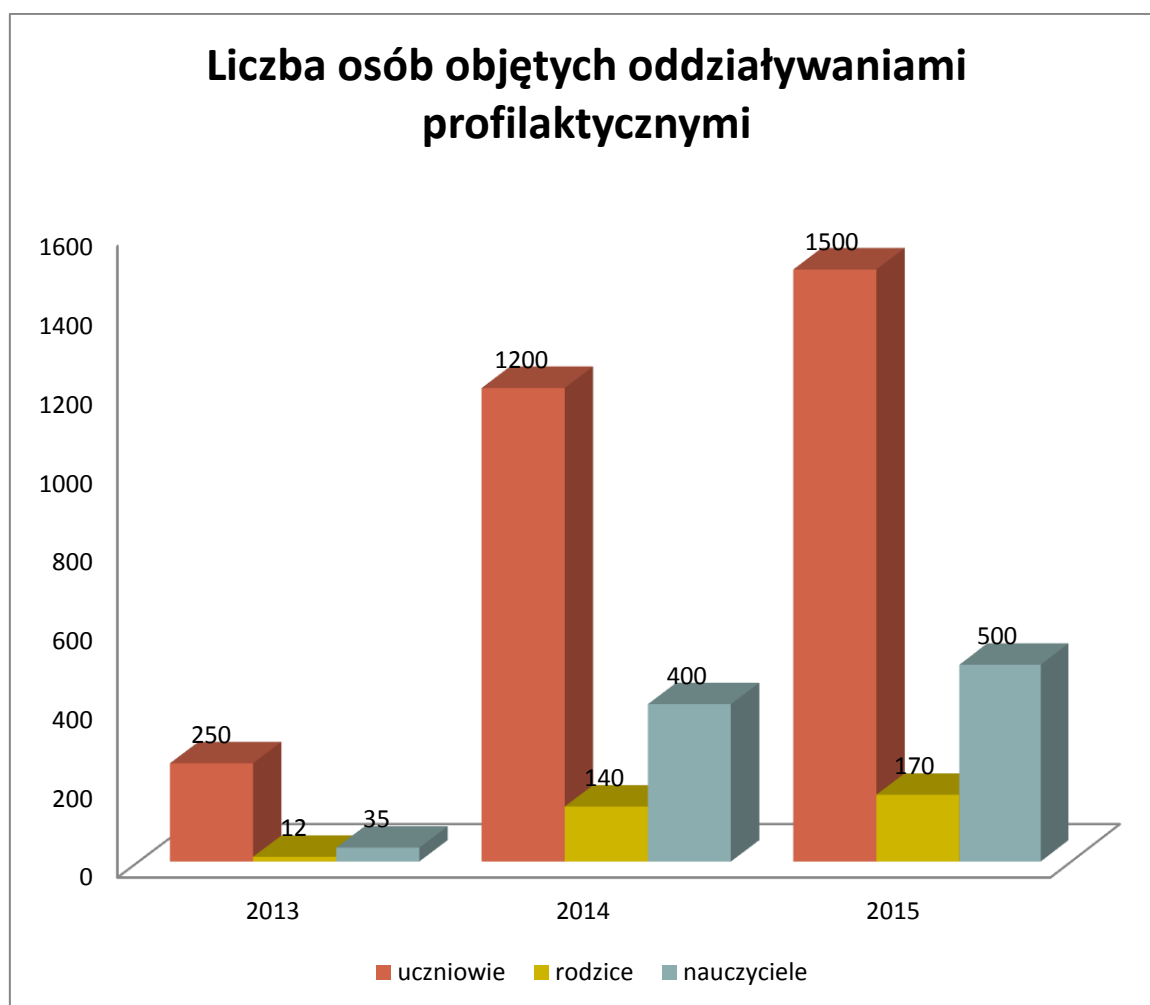
Centrum Konsultacyjno-Informacyjne ds. Uzależnień pełni rolę informacyjno-poradniczą i tym samym wspiera profesjonalne placówki leczenia odwykowego. Ma charakter placówki interdyscyplinarnej. W skład Centrum Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Uzależnień wchodzi: punkt ds. Uzależnień, Punkt ds. Przemocy w Rodzinie i Świetlica Socjoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży. W Centrum Konsultacyjno-Informacyjnym ds. Uzależnień zatrudnionych jest na umowę zlecenie 9 osób - prawnik, psycholog, specjalista terapii uzależnień, terapeuta ds. przemocy, 5 wychowawców, pedagogów-socjoterapeutów.

Liczba osób korzystających z Centrum Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Uzależnień

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba osób korzystających z pomocy	650	750	850
Liczba osób rodzin z problemem alkoholowym	27	32	25

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE

Wykres przedstawia ilość beneficjentów programów profilaktycznych realizowanych na przestrzeni lat 2013 - 2015. Widoczny jest znaczny wzrost ilości osób objętych oddziaływaniami.

Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców.

Jest to szczególnie istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Zawartość merytoryczna programów

2013 r.:

- "Spójrz inaczej"
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 15)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 400)
- Inne (ilość osób 600)

2014 r.:

- "Spójrz inaczej"
- Programy pozalekcyjne opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 200)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 800)

- Inne (ilość osób 800)

2015 r.:

- Programy pozalekcyjne opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne
- Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób 350)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób 700)
- Inne (ilość osób 700)

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 35 mężczyzn oraz 65 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 28 lat. Warto zwrócić uwagę, że w porównaniu do danych demograficznych, w próbie liczniej reprezentowane są osoby młodsze oraz kobiety. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być m.in. większa orientacja prospołeczna kobiet, która wyraża się poprzez większą chęć do wzięcia udziału w badaniu. Charakterystykę próby należy uwzględnić przy wyciąganiu wniosków dotyczących całej populacji.

*Porównanie charakterystyk próby badawczej oraz danych demograficznych
dotyczących populacji Gminy Miejskiej Człuchów:*

% kobiet w próbie	% kobiet w populacji
65	52
Średni wiek w próbie	Średni wiek w populacji
28	40

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY MIEJSKIEJ CZŁUCHÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany

Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych

Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

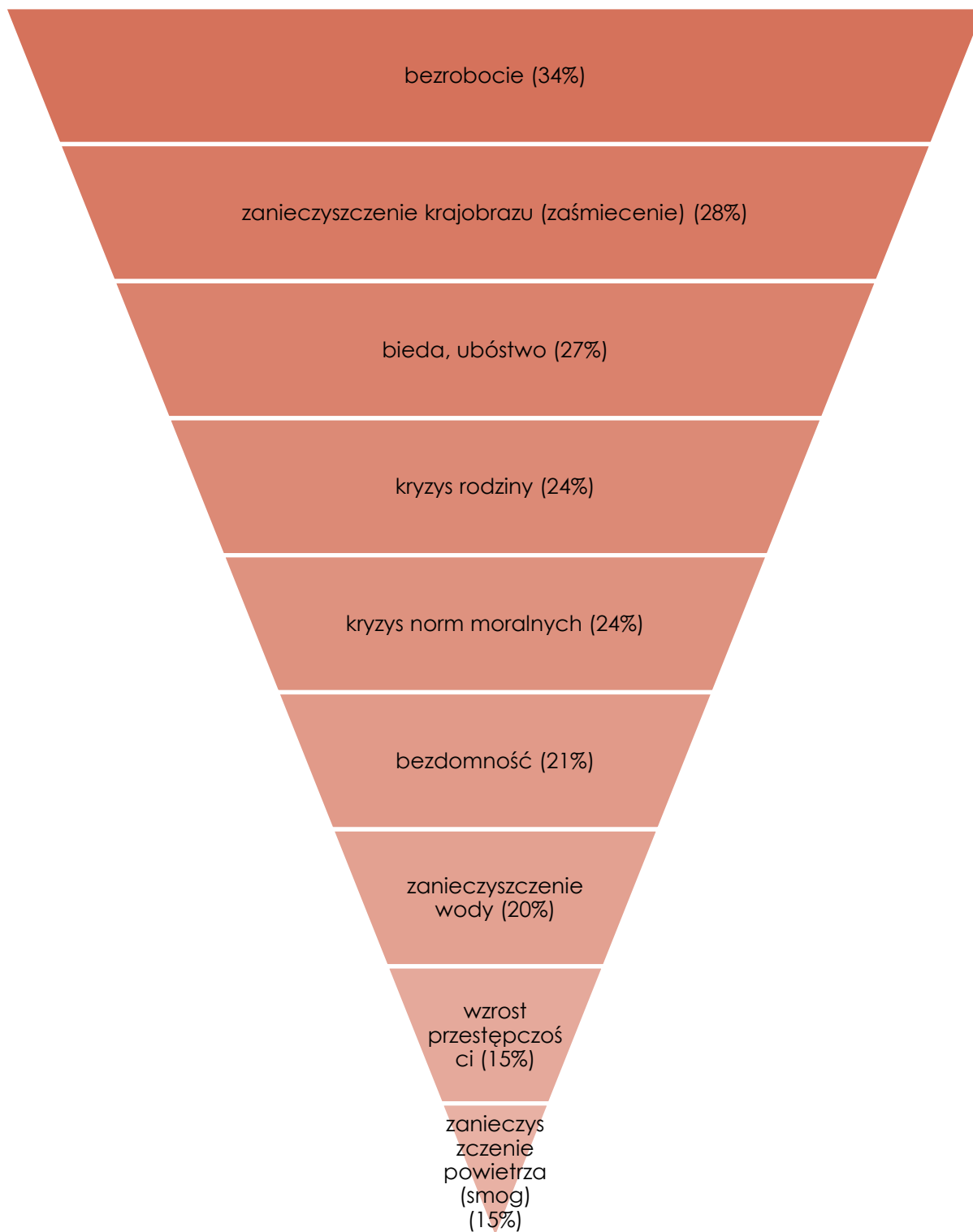
biuro@crps.pl
tel 22 620 29 29

problem jako bardzo ważny. Dzięki zastosowaniu takiego kryterium możliwe staje się odniesienie uzyskanych wyników do percepcji tych problemów w skali całego kraju (Problemy alkoholowe na tle innych problemów społecznych – wybrane elementy z ogólnopolskich badań ankietowych – „Substancje psychoaktywne”, zrealizowanych w 2002 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	15%	26%	48%	11%
Zanieczyszczenie wody	20%	32%	34%	14%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	28%	46%	21%	5%
Bezrobocie	34%	38%	21%	7%
Bieda, ubóstwo	27%	33%	32%	8%
Bezdomność	21%	30%	35%	14%
Wzrost przestępczości	15%	28%	44%	13%
Kryzys rodziny	24%	22%	35%	19%
Kryzys norm moralnych	24%	27%	37%	11%

Diagram: Uszeregowanie problemów społecznych gminy przez mieszkańców wraz z ilością osób określających problem jako bardzo istotny

Za najpoważniejszy problem społeczny w opinii mieszkańców można uznać **bezrobocie**, ponieważ 34% respondentów uznało je za bardzo istotny, a 38% za raczej istotny problem. Kolejną ważną kwestią jest zaśmieszenie krajobrazu (kolejno 28% i 46% uznało ten problem za istotny). Rządziej zgłaszanymi problemami okazały się zanieczyszczenie powietrza oraz przestępczość.

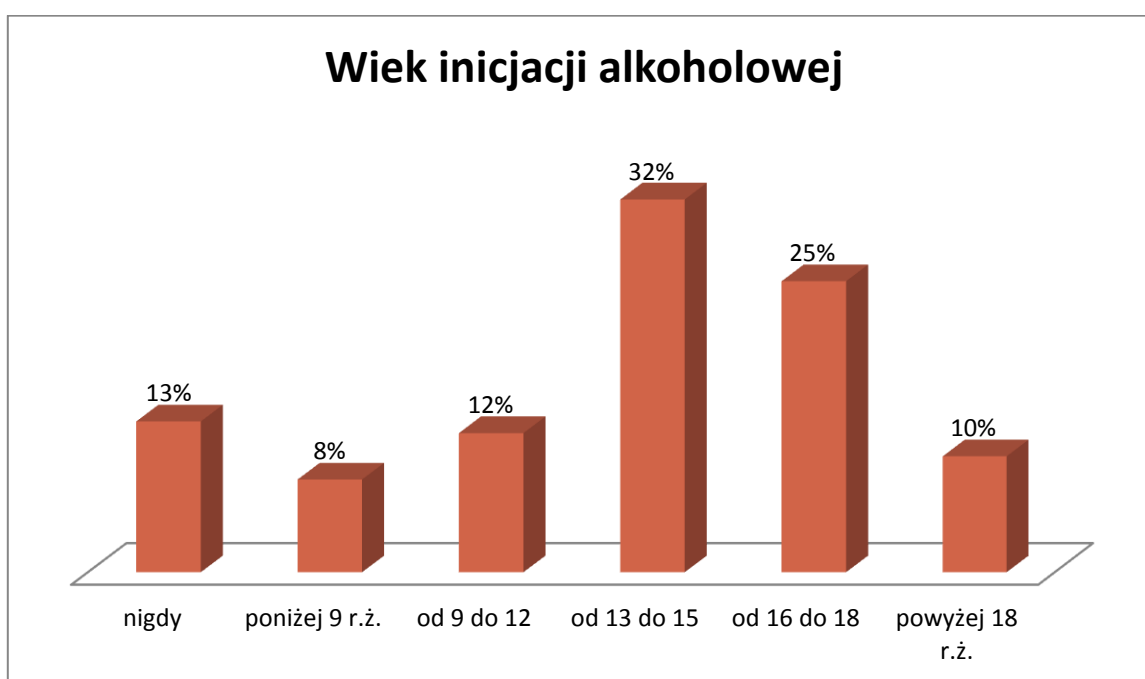
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dość częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”⁴

⁴ CBOS „Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych”, 2007

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. Okazuje się, że **największa ilość mieszkańców (32%) miała styczność z alkoholem po raz pierwszy pomiędzy 13. a 15. rokiem życia**, a znaczna część, bo aż 25% wypila pierwszy napój alkoholowy po ukończeniu pomiędzy 16. a 18. rokiem życia.

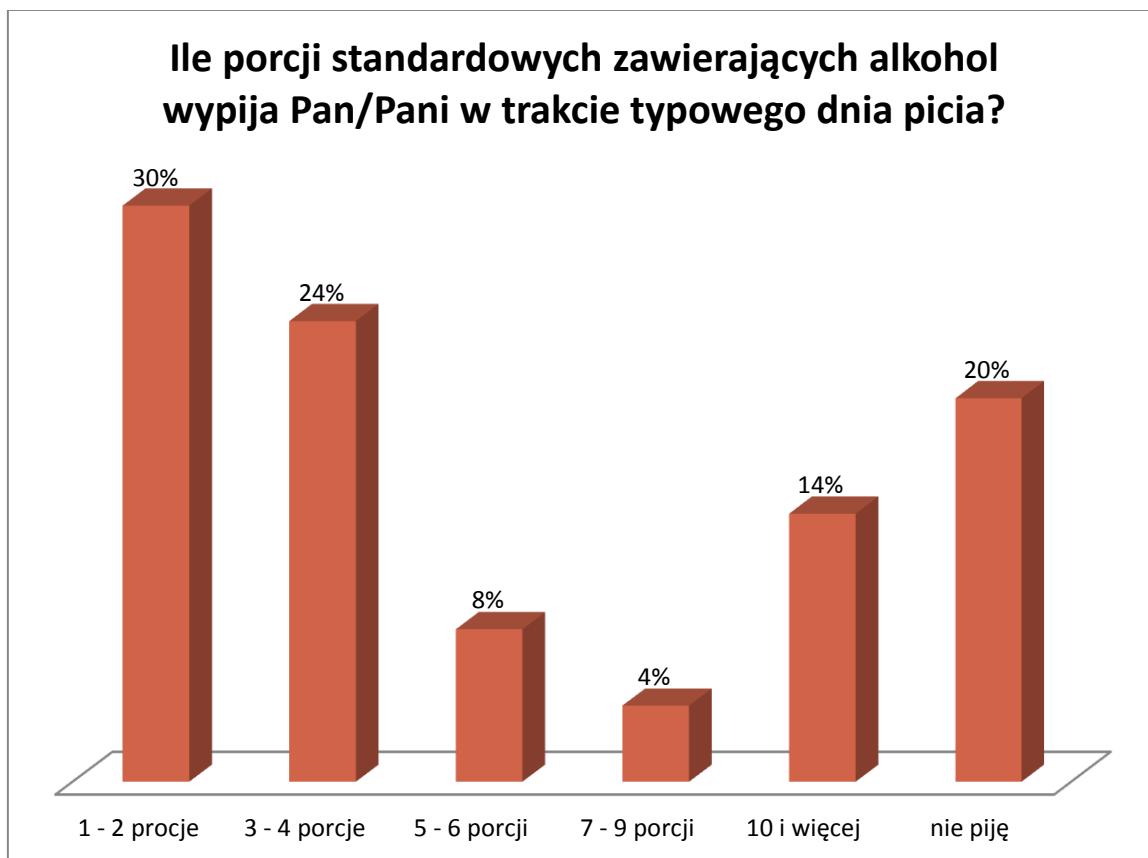

Kolejną kwestią była częstotliwość spożywania alkoholu. W porównaniu do ogólnopolskich badań CBOS z 2007 roku, mieszkańcy Gminy Miejskiej Człuchów częściej deklarują abstynencję (aż 25%), największa liczba badanych przyznała że pije alkohol kilka razy w roku (36%) lub w miesiącu (12%). Zaledwie 6% osób spożywa napoje alkoholowe kilka razy w tygodniu a tylko 2% - prawie codziennie.

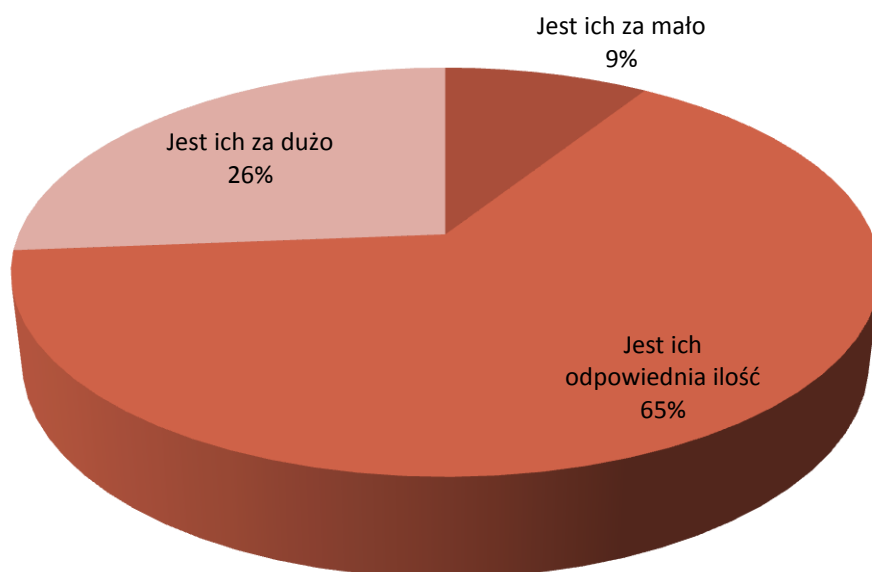
Oprócz częstotliwości alkoholu ważne są także ilości spożywanego alkoholu. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Najwięcej badanych zadeklarowało, że spożywa jednorazowo 1 - 2 porcje alkoholu (0,5 - 1 piwa, 1 - 2 kieliszki wina lub 1 - 2 małe kieliszki wódki). 24% osób zadeklarowało ilości rzędu 3 - 4 porcji. Co niepokojące, aż 14% osób podczas jednego dnia picia spożywa ponad 10 porcji alkoholu (czyli więcej niż 5 piw, 2 butelki wina bądź więcej niż 300 ml wódki).

W subiektywnej ocenie większości mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów w okolicy znajduje się odpowiednia ilość punktów, w których można kupić alkohol (65%). 26% respondentów deklaruje, że na terenie gminy znajduje się zbyt duża ilość punktów, a 9% twierdzi, że jest ich zbyt mało.

Jak ocenia Pan/Pani ilość sklepów i lokali w Pana/pani okolicy, gdzie można kupić alkohol?

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw i przekonań. Zbadaliśmy obecne w lokalnej społeczności mity na temat napojów alkoholowych oraz ich postawy.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w słabszych napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Miejskiej Człuchów, ponieważ **64% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Aż **58% mieszkańców uważa, że należy ograniczać dostęp do**

napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż. Dodatkowo 53% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.

Większość (69%) respondentów raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

W kwestiach takich jak: traktowanie alkoholu jako rozwiązania trudnych sytuacji, prowadzenia po spożyciu alkoholu oraz picia w czasie ciąży czy podczas wykonywania pracy, mieszkańcy Gminy Miejskiej Człuchów są raczej jednomyślni i prezentują oni konstruktywne postawy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	9%	27%	31%	33%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	27%	31%	21%	21%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	18%	35%	31%	16%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	37%	32%	24%	7%

Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

9%

5%

27%

59%

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.

7%

1%

15%

77%

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

5%

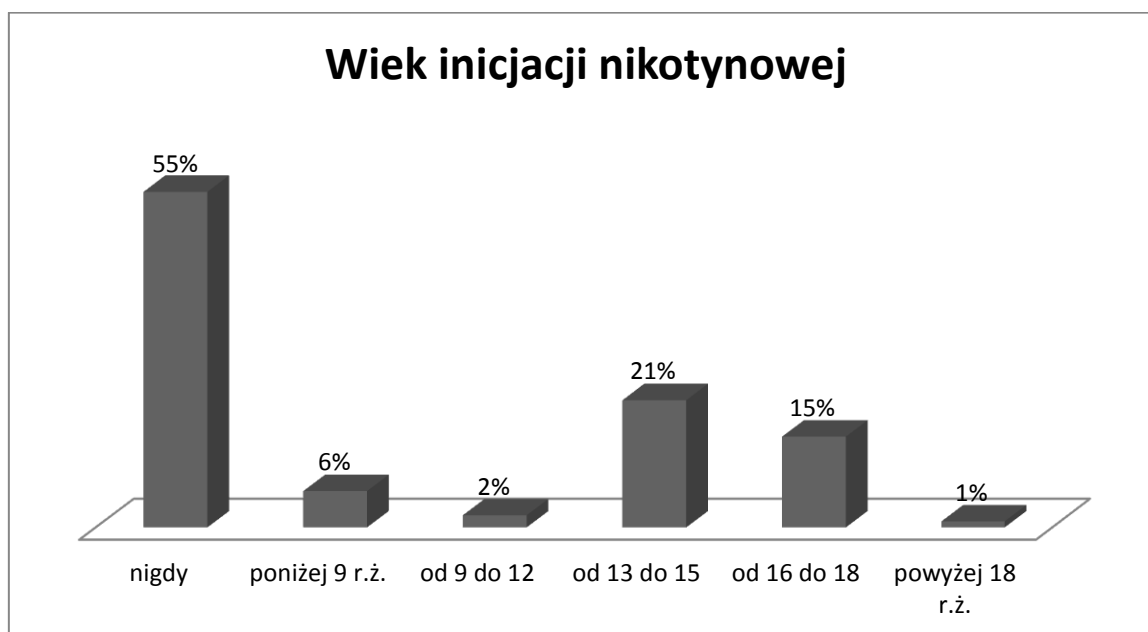
0%

8%

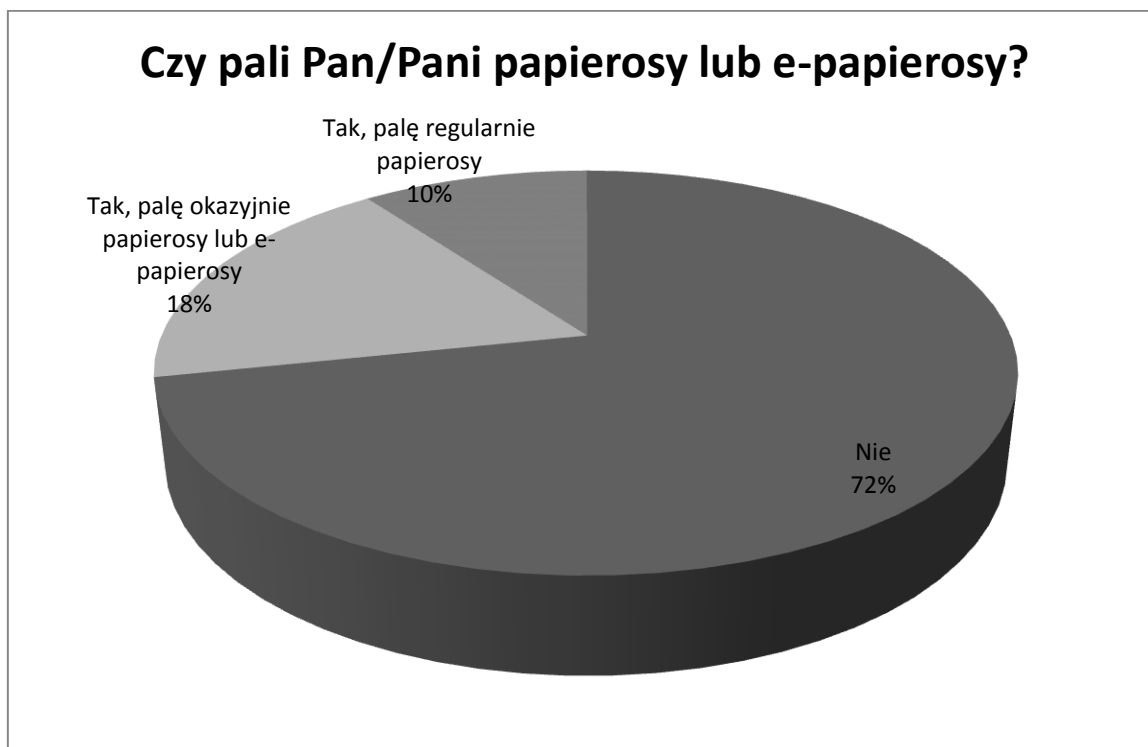
87%

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **aż 55% badanych mieszkańców nigdy nie paliło papierosów**. Znaczna część, bo łącznie aż 44% zapaliło pierwszego papierosa przed 18. rokiem życia.

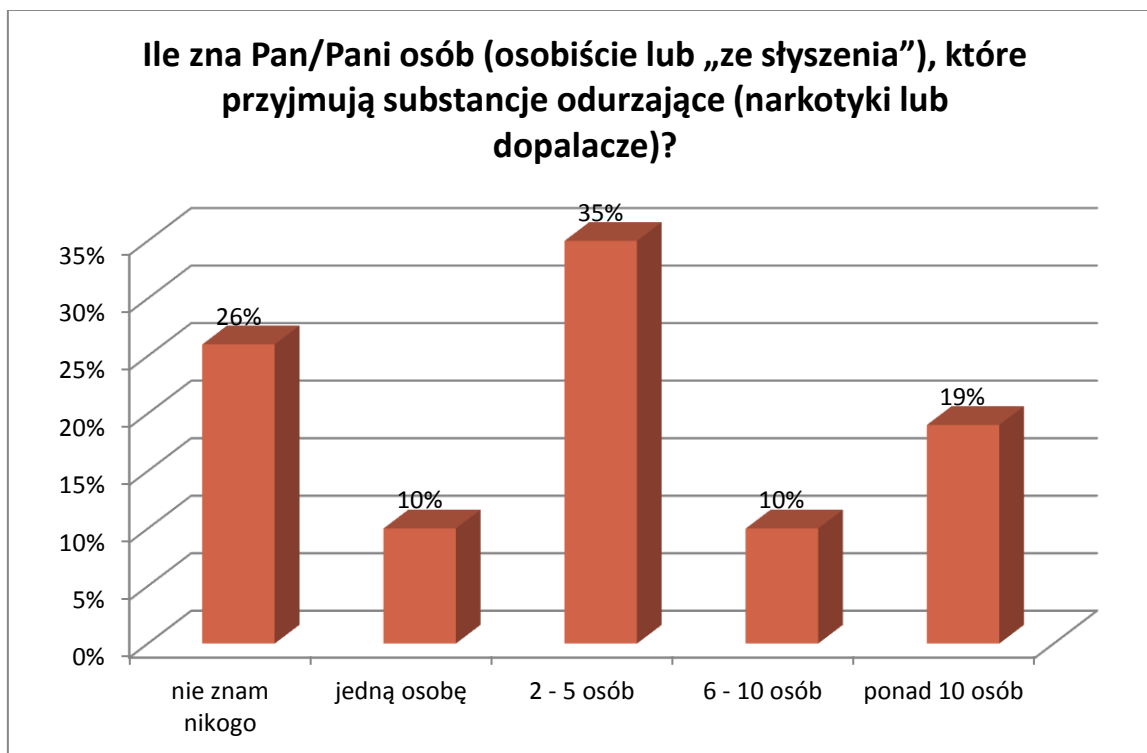

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. 72% respondentów nie pali w ogóle, a 18% pali jedynie okazyjnie. Wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów 10% osób pali regularnie papierosy.

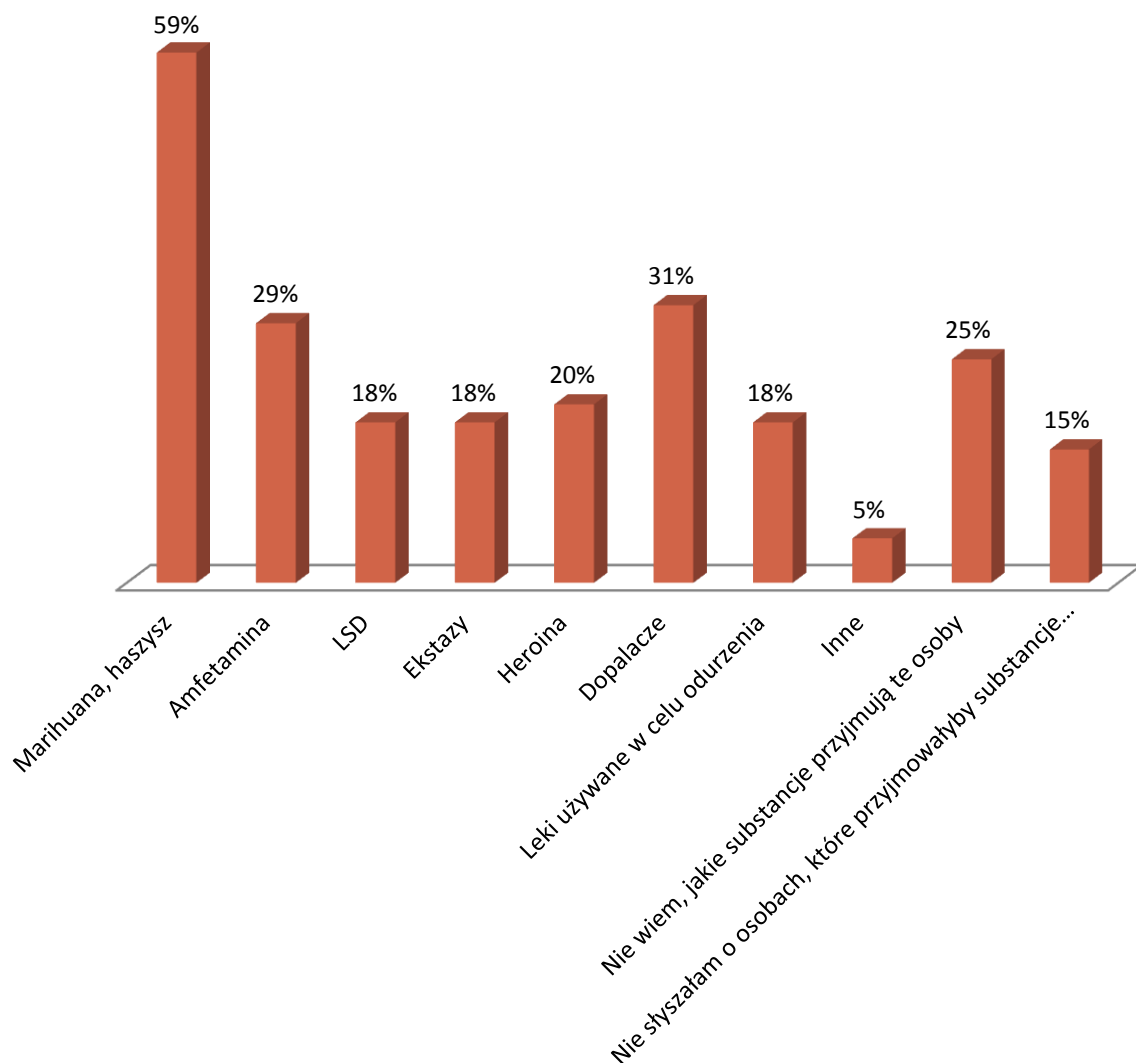
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego (niebudzącego oporu oraz motywacji do kłamstwa), dotyczącego osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. Łącznie **74% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.**

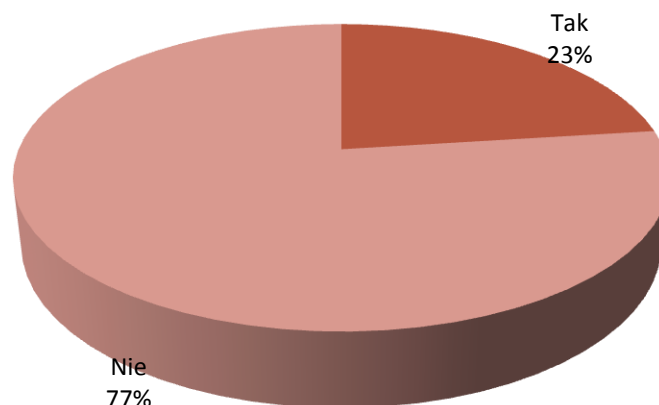
Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana oraz haszysz - aż 59% respondentów przyznało, że osoby z ich otoczenia je biorą. Kolejne co do popularności okazały się dopalacze (31%). Dopalacze są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych. Popularne są także amfetamina (29%), heroina (20%) i leki używane w celu odurzenia (18%), LSD (18%), a także ekstazy (18%).

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

Większość respondentów (77%) nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie jak narkotyki czy dopalacze.

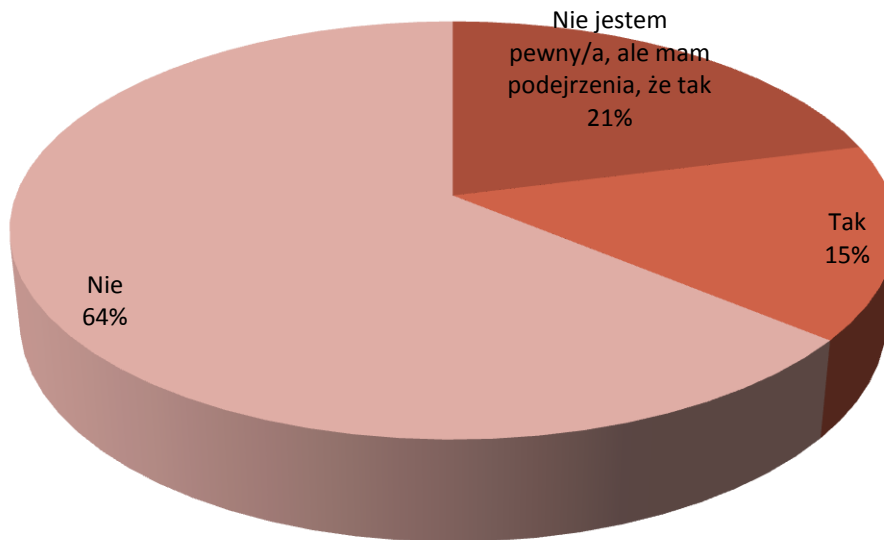
**Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub
dopalacze?**

W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych.

Okazuje się, że w środowisku Gminy Miejskiej Człuchów ten problem także występuje. **Aż 15% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 21% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.**

**Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście
lub „ze słyszenia”) uzależnione od leków?**

PRZEMOC W RODZINIE

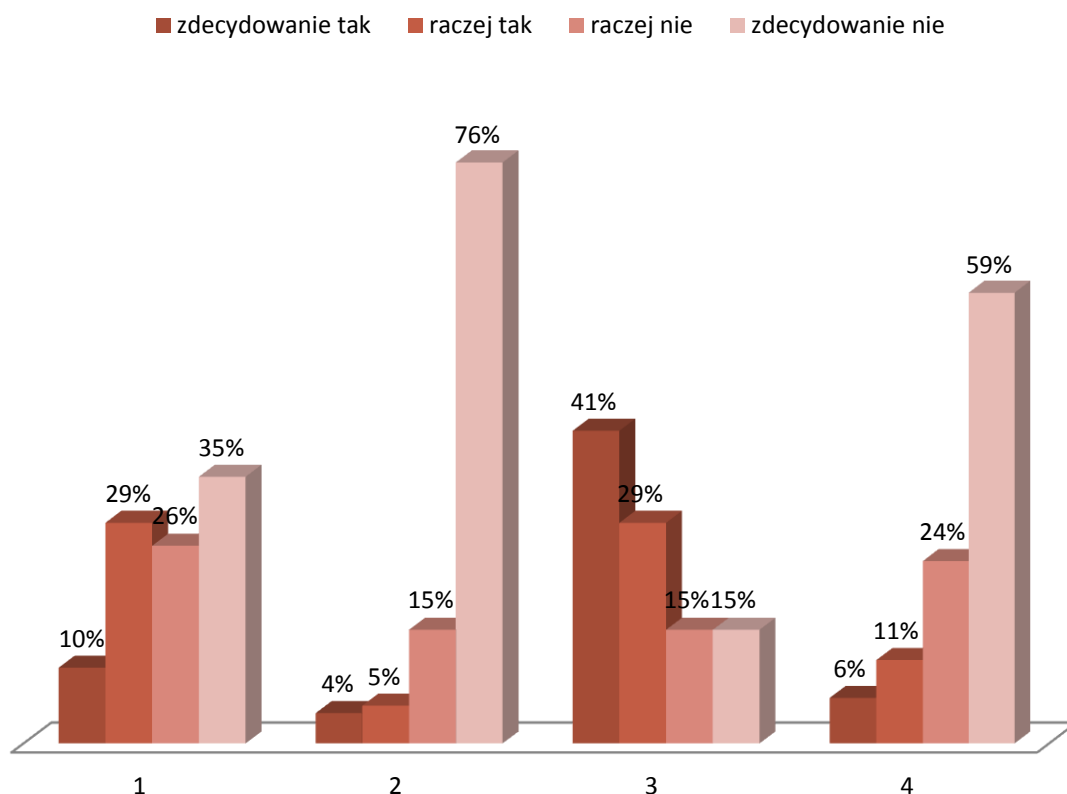
PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie "Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa" spotkało się z akceptacją 39% respondentów. 35% jest zdecydowanie przeciwnych karom fizycznym, 26% raczej ich nie akceptuje.

Kolejne twierdzenie, "Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek" nie pokrywa się z przekonaniami mieszkańców gminy. Łącznie 91% respondentów zdecydowanie lub raczej nie zgodziło się z tym, że rodzice powinni budzić w dziecku strach. Wśród respondentów 41% zdecydowanie opowiada się za delegalizacją kar fizycznych, 29% raczej się z nią zgadza. Łącznie jedynie 17% zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

Przekonania dotyczące wychowania

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

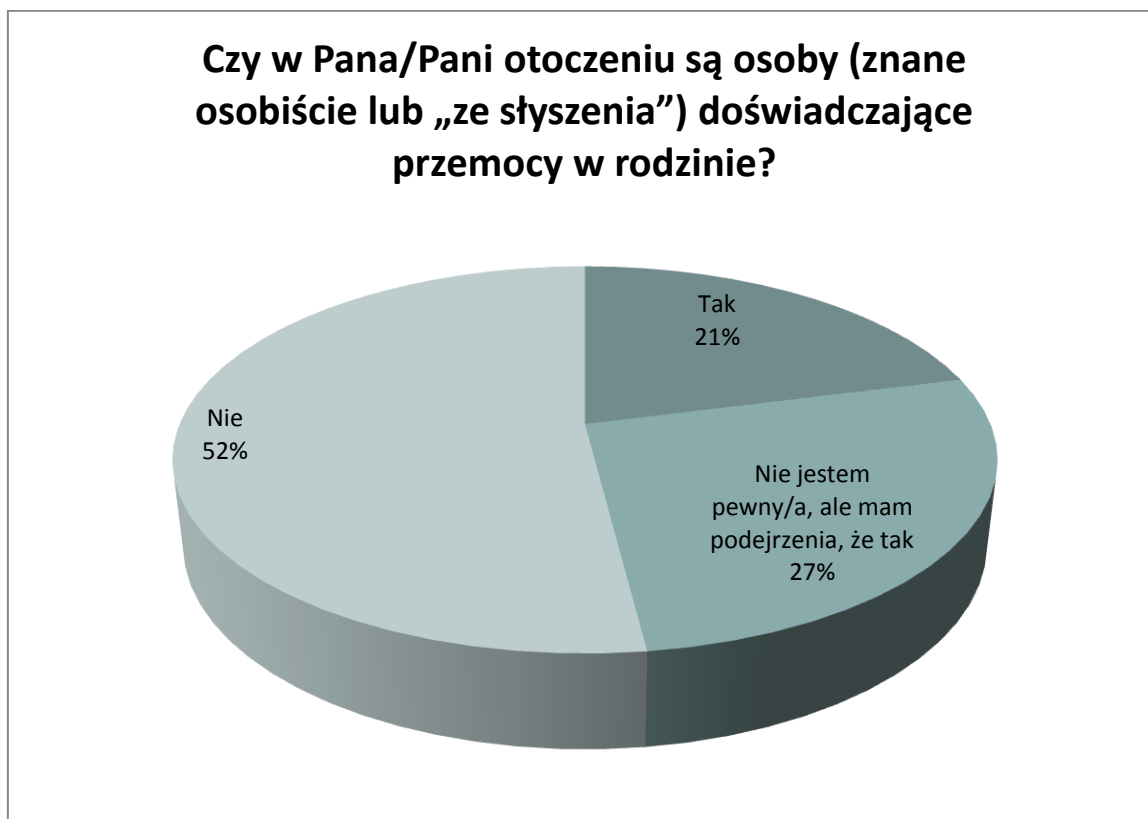
„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.⁵

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując lub usprawiedliwiając sprawcę. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

⁵ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009 r.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 21% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 27% podejrzewa że tak się dzieje.

Wśród badanych mieszkańców 40% deklaruje, że wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. To relatywnie zadowalający wynik. Mimo to warto objąć społeczność lokalną kampanią informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Niemal wszystkie (92%) osoby badane zdecydowanie lub raczej zgadzają się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Jest to częściowo prawdziwe stwierdzenie i biorąc pod uwagę dane dotyczące interwencji w sprawach przemocy w rodzinie można zauważyć, że duża część sprawców znajduje się pod wpływem alkoholu. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. "dobrych domach". Jednak mieszkańcy Gminy Miejskiej Człuchów raczej nie są skłonni myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie i większość z nich (76%) uświadamia sobie, że przemoc może wystąpić w każdej rodzinie. Podobnie 87% zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Społeczność Gminy Miejskiej Człuchów jest dość dobrze uświadomiona w kwestiach przemocy w rodzinie. Jedynie od 4 do 10% osób zdecydowanie lub raczej zgodziło się z takimi fałszywymi twierdzeniami jak: "Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.", " Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.", " Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych."

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nieprawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	45%	47%	5%	3%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	10%	14%	38%	38%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	59%	28%	6%	7%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa nikt nie powinien się wtrącać.	3%	4%	22%	71%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	1%	3%	16%	80%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	6%	4%	18%	71%

HAZARD

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu to zwykle korzystanie z gier internetowych,

Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych

Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

biuro@crps.pl
tel 22 620 29 29

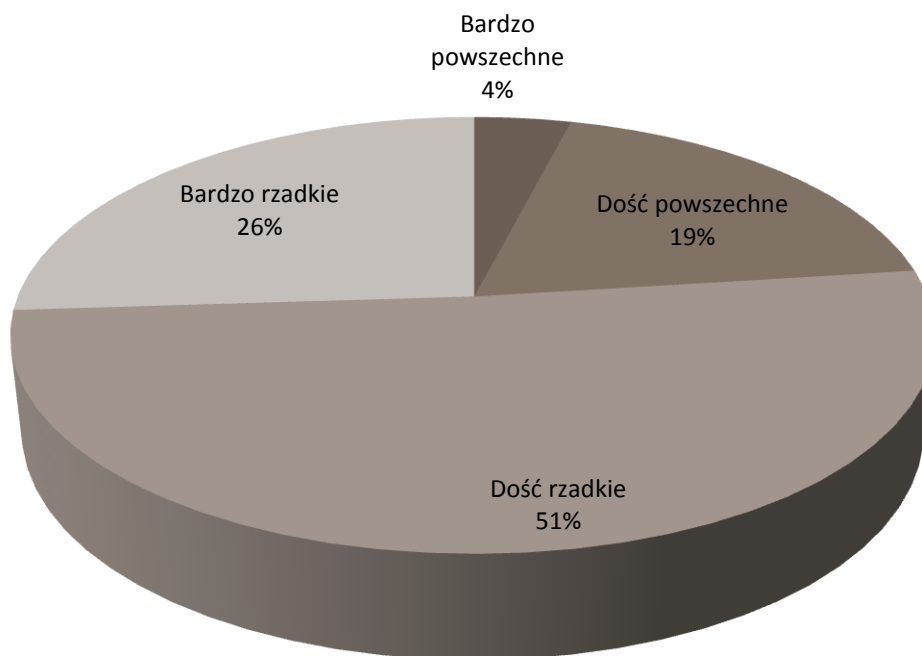
automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Miejskiej Czulów o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Wyniki sugerują, że raczej niewielka liczba społeczności lokalnej korzysta z gier losowych.

Wśród respondentów niewiele osób regularnie korzysta z zakładów bukmacherskich oraz gier na automatach, jedynie 12% regularnie gra w internetowe gry hazardowe. Warto dodać, że może być to efekt wejścia w życie nowelizacji ustawy o grach hazardowych.

Czy korzysta Pan/Pani z następujących form gier losowych?				
Forma gry losowej	Tak, regularnie	Tak, od czasu do czasu	Korzystałem w przeszłości	Nie
Zakłady bukmacherskie	5%	7%	5%	83%
Gra na automatach, w salonach gier	3%	2%	13%	82%
Internetowe gry hazardowe (np. poker)	12%	4%	12%	72%

W subiektywnej ocenie większości mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest dość rzadkie (51%). Jednak niepokojące jest, że jedynie 14% respondentów wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.

Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

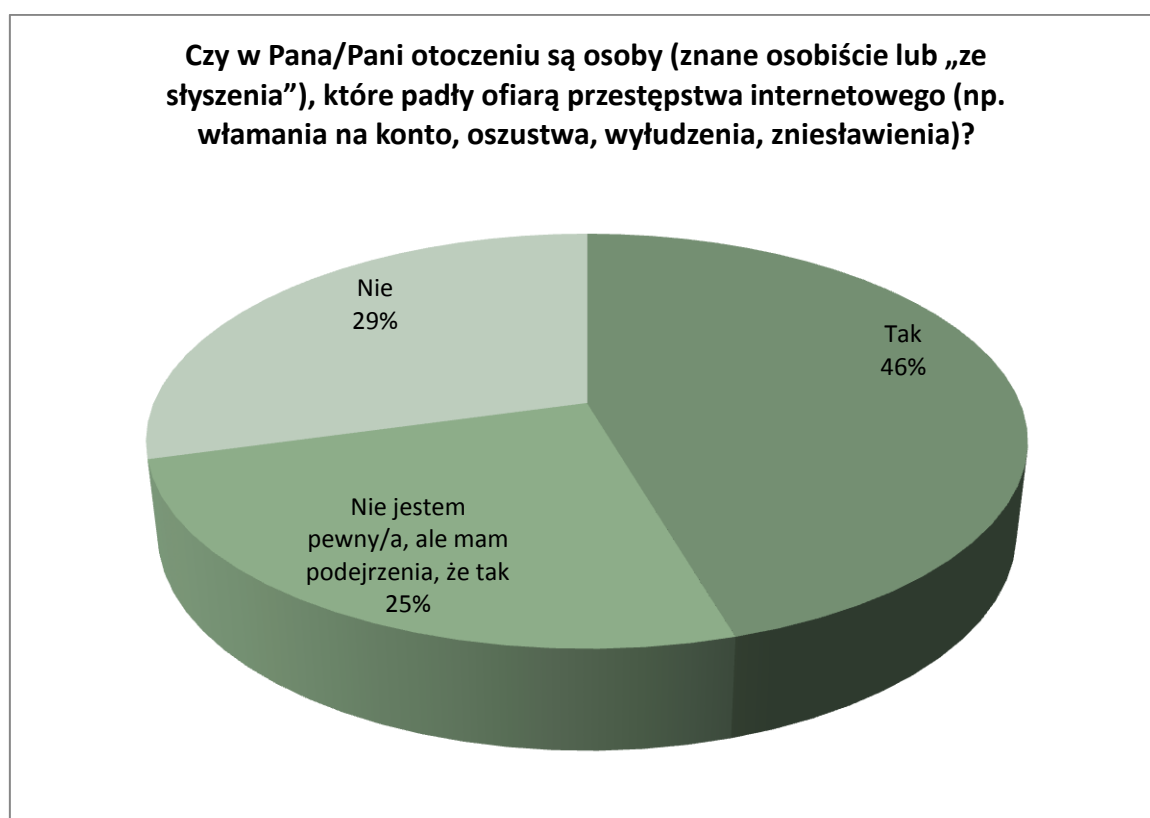

CYBERPRZEMOC I UZALEŻNIENIE OD INTERNETU

Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. *"Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...)Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy*

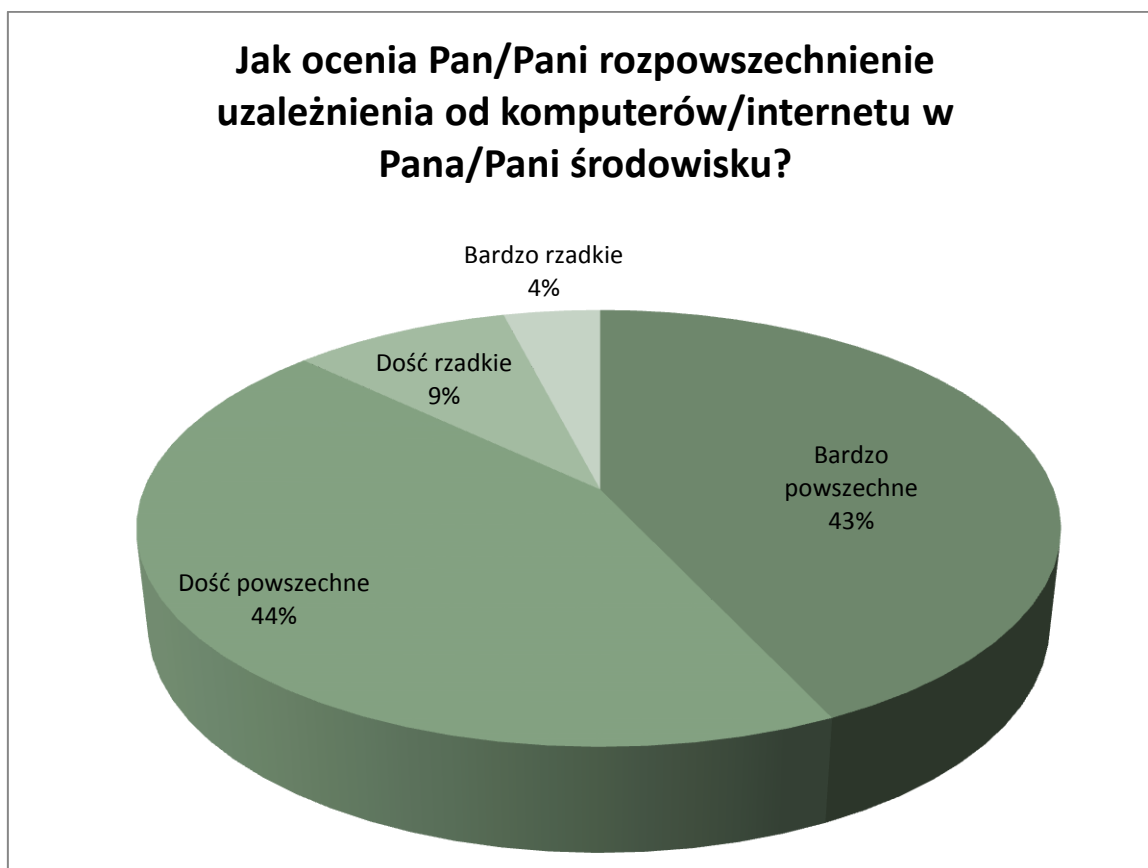
wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS."⁶

Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. **Niemal jedna trzecia respondentów (29%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Aż 13% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że tak właśnie się stało.** Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w internecie.

⁶ Wojtasik, Ł. *Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.*

Kolejne niepokojące dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Niemal połowa badanych mieszkańców (43%) uważa, że tego typu uzależnienie jest bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a kolejne 44% ocenia je jako dość powszechne.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie, są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Miejskiej Człuchów. Grupa badana stanowiła 20 osób – 18 kobiet i 2 mężczyzn. Większość, bo aż 18 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 2 osoby to równocześnie ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 46 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

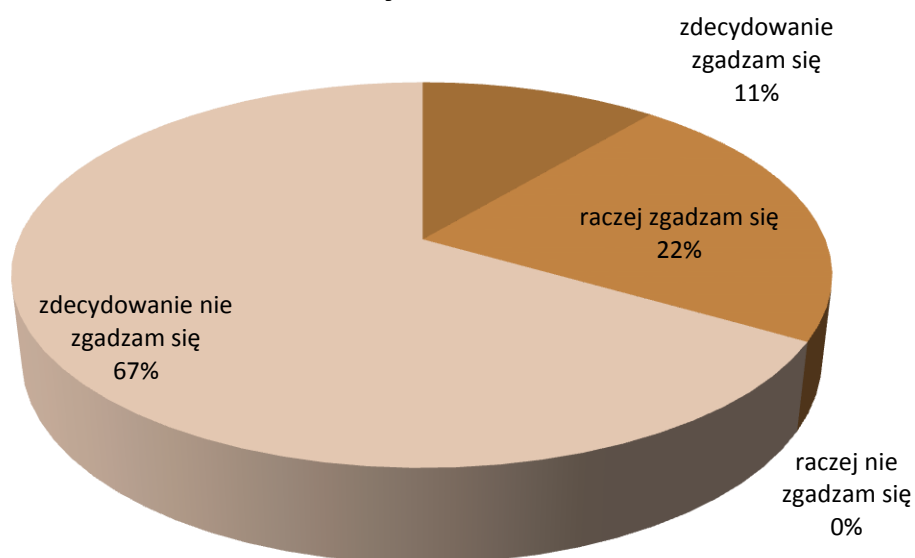
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

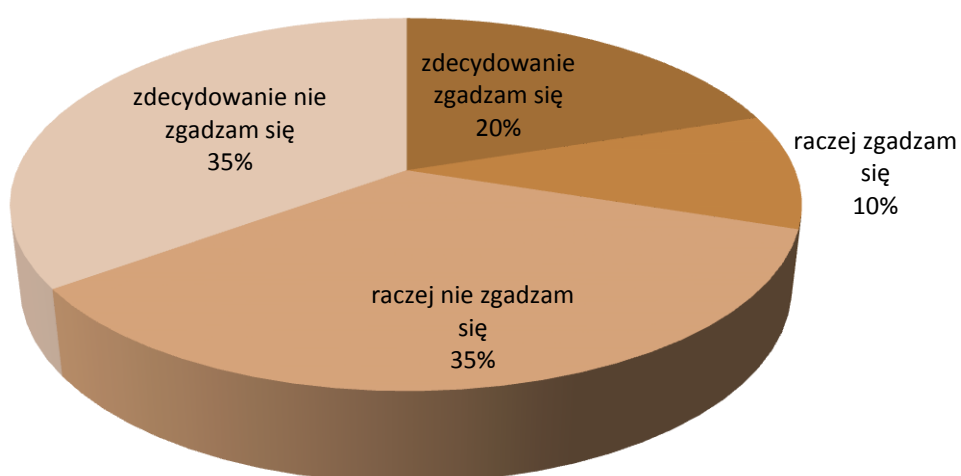
33% badanych sprzedawców napojów alkoholowych przyznało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy to o stosunkowo niewielkim zasięgu mitu mówiącego, że napoje o niższej zawartości alkoholu nie są tak naprawdę "alkoholem" i można pić je bez konsekwencji zdrowotnych ani uzależniania się.

Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.

Łącznie 30% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.

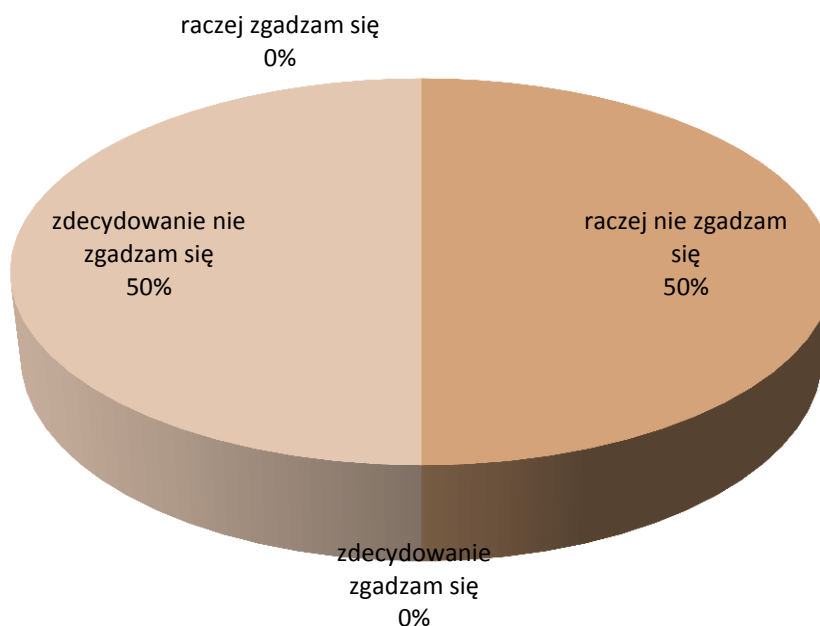

Kolejne pytania dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. Sprzedawcy oceniają, że raczej (42%) lub zdecydowanie (26%) jest łatwo kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia.

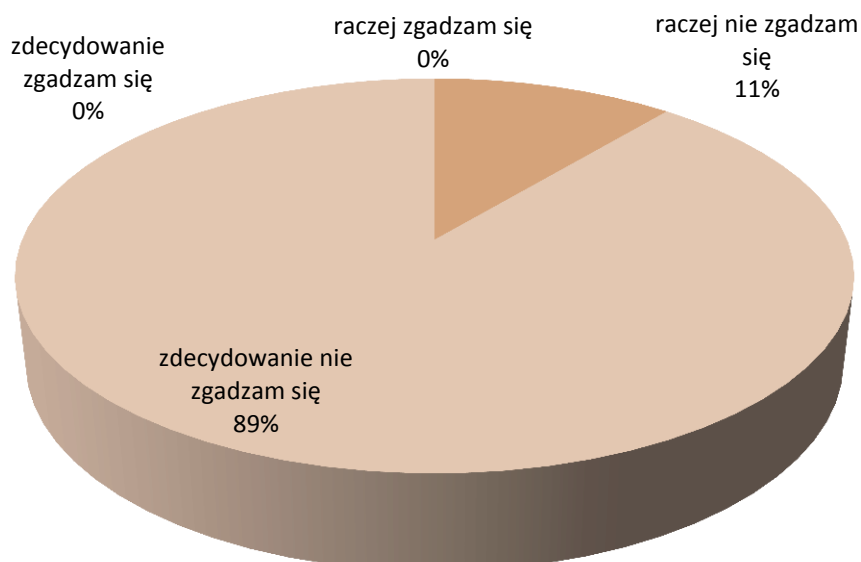

Podobnie jak w przypadku dorosłych mieszkańców, sprzedawcy reprezentują konstruktywne postawy dotyczące alkoholu: uważają, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych, a także że nie powinno się pić nawet niewielkich ilości alkoholu w ciąży lub przed prowadzeniem samochodu.

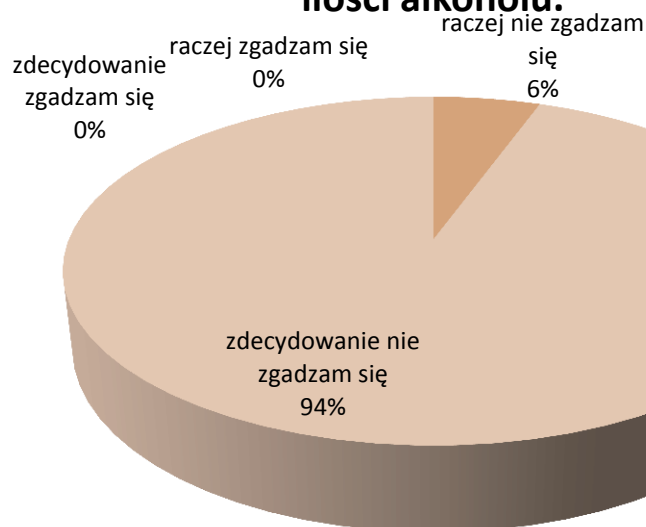
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.

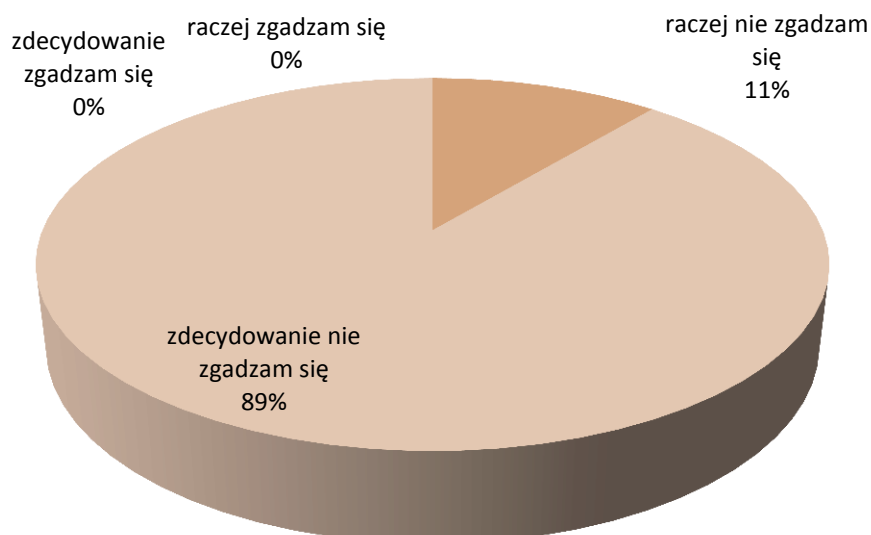

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Miejskiej Człuchów jednomyślnie uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia.

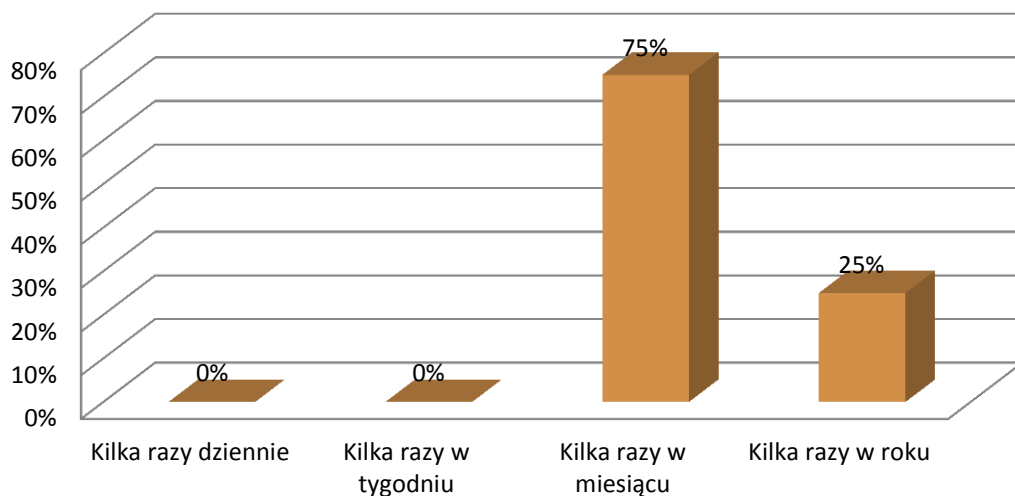

Większość sprzedawców (68%) zdecydowanie nie zgadza się ze stwierdzeniem, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

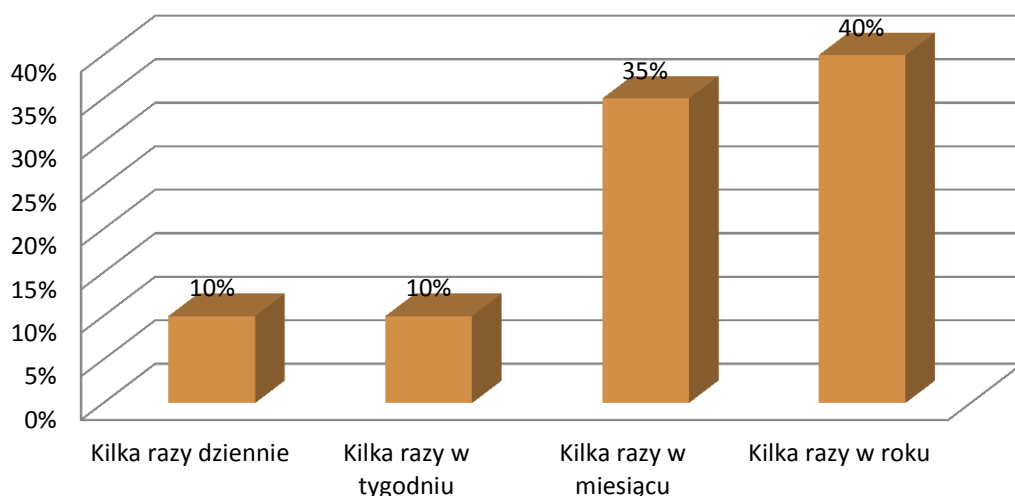
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Miejskiej Człuchów deklarują, że sytuacja próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarza się kilka razy w miesiącu (75%) lub kilka razy w roku (25%).

Jak często zdarza się, że osoba nieletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

Częstszym zjawiskiem okazuje się być spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży. 10% przebadanych sprzedawców przyznaje, że takie incydenty zdarzają się codziennie, kolejne 10% - kilka razy w tygodniu, 35% - kilka razy w miesiącu i 40% - kilka razy w roku.

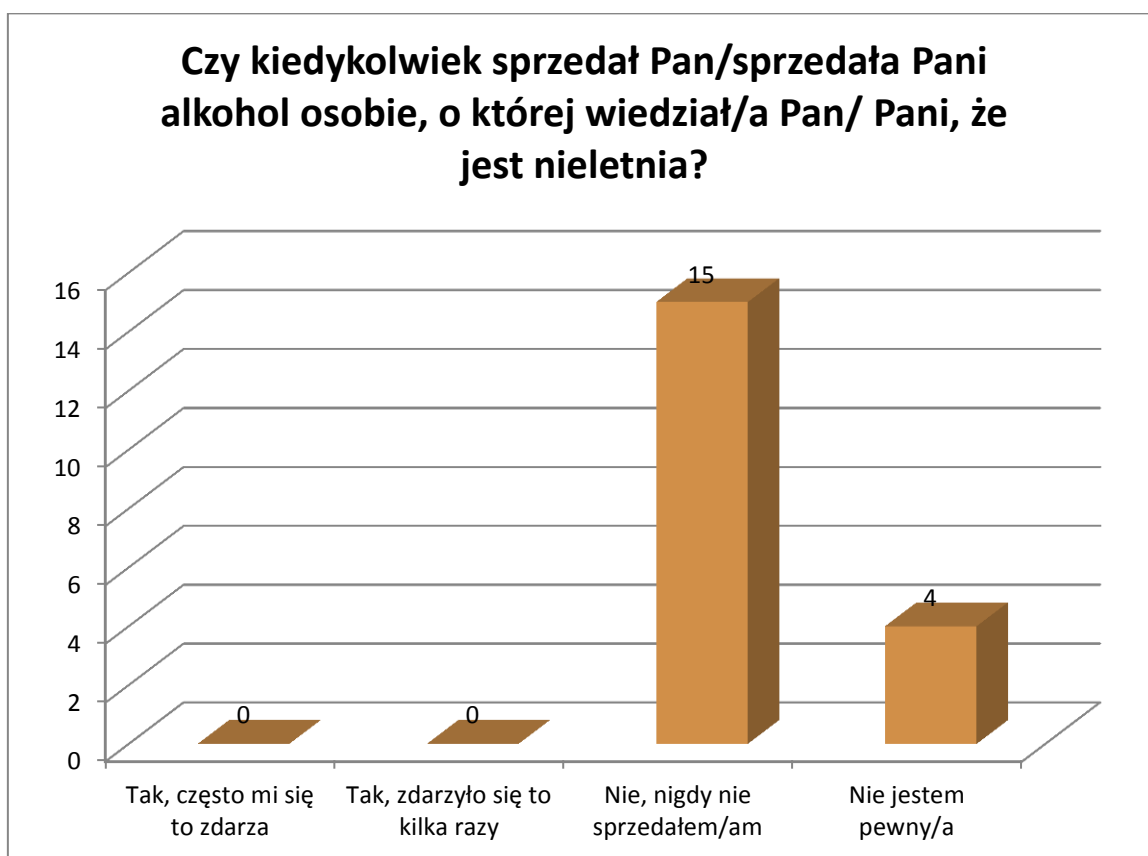
Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

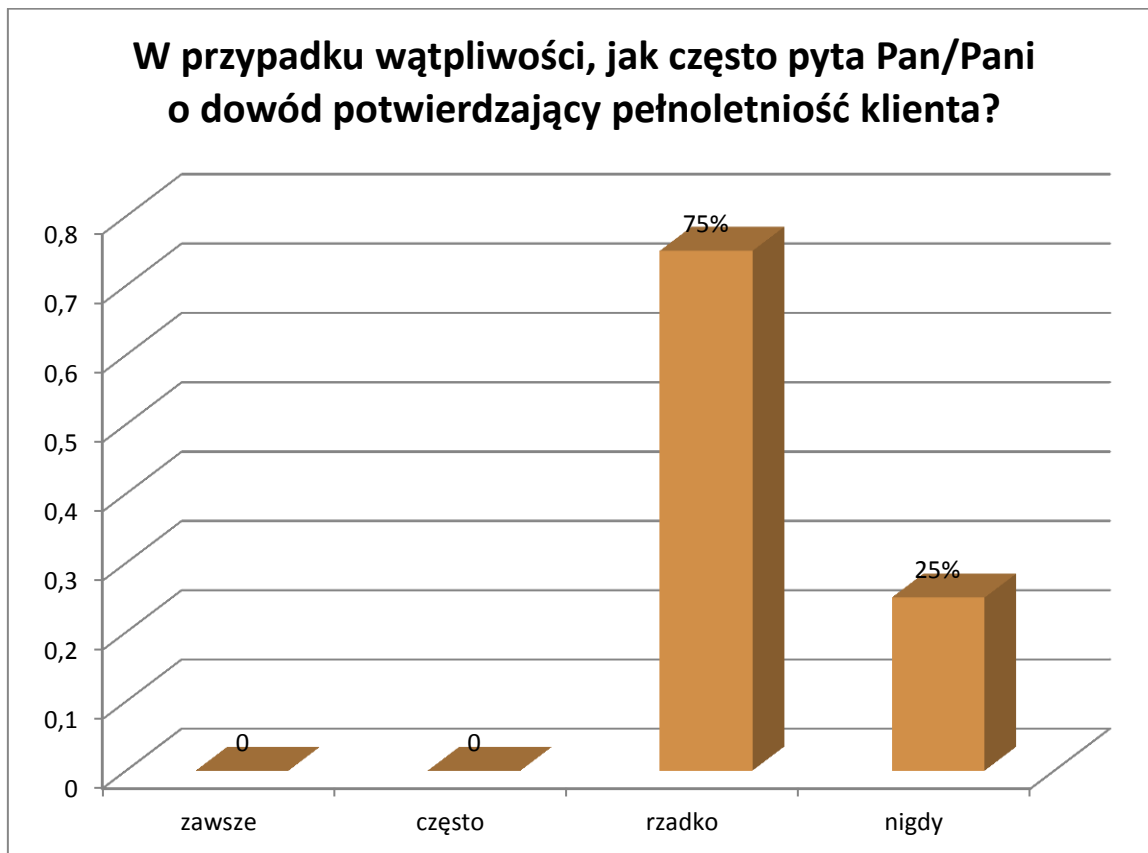
Żaden z 20 przebadanych sprzedawców nie przyznaje, aby w ciągu ostatnich 3 miesięcy miały miejsce nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Podobnie nikt z badanych nie zaznaczył, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję/straż miejską z prośbą o interwencję w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego z używaniem alkoholu w obrębie sklepu.

15 z 20 badanych deklaruje, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobie niepełnoletniej.

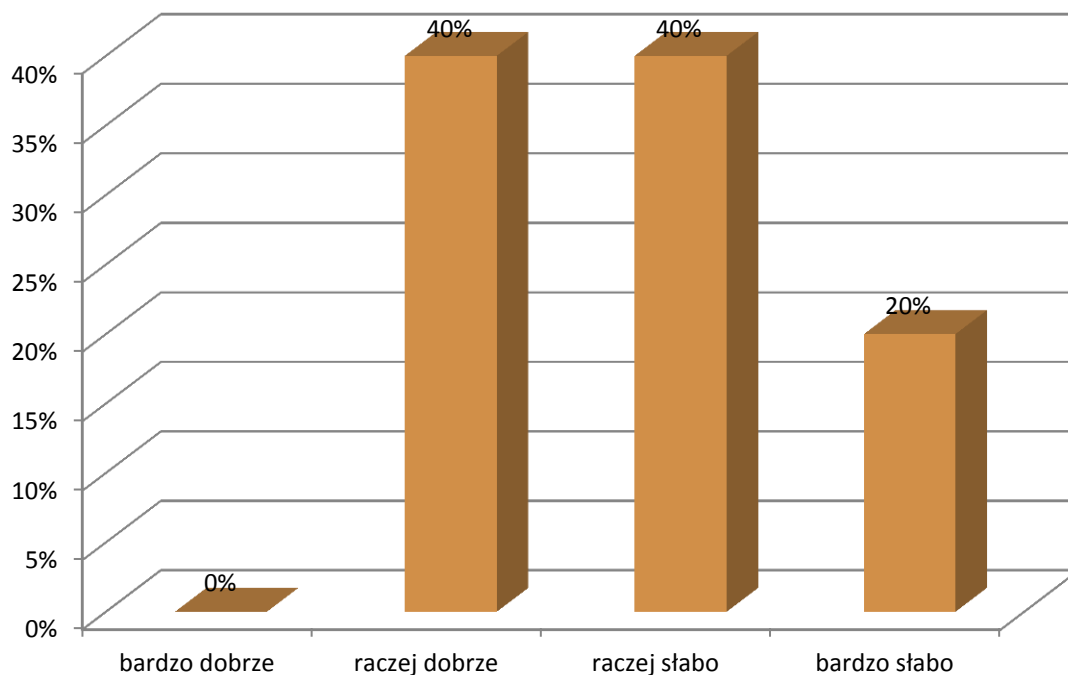

W przypadku wątpliwości do wieku, badani w większości rzadko (75%) sprawdzają dowody potwierdzające wiek. 25% sprzedawców w ogóle nie kontroluje dokumentów tożsamości.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Miejskiej Człuchów. 40% osób oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze, 40% - raczej słabo, natomiast 20% - bardzo słabo.

**Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola
sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

BADANE PLACÓWKI OŚWIATOWE

Badania zagrożeń społecznych wśród dzieci i młodzieży zostały przeprowadzone wśród pięciu placówek oświatowych na terenie Gminy Miejskiej Człuchów:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Przyjaciół Ziemi w Człuchowie
- Gimnazjum nr 1 im. Kazimierza Jagiellończyka w Człuchowie
- Zespół Szkół Gimnazjalnych i Ogólnokształcących im. Stanisława Czarneckiego w Człuchowie
- Zespół Szkół Społecznych STO w Człuchowie
- Zespół Szkół Agrobiznesu w Człuchowie
- Zespół Szkół Sportowych w Człuchowie
- Zespół Szkół Technicznych im. Józefa Szymczaka w Człuchowie

Łącznie badaniem objęto **801** uczniów. Poniższe tabele przedstawiają rozkład liczebności uczniów, którzy wzięli udział w badaniach.

Liczebność uczniów z poszczególnych placówek oświatowych

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Przyjaciół Ziemi w Człuchowie	234
Gimnazjum nr 1 im. Kazimierza Jagiellończyka w Człuchowie	245

Zespół Szkół Gimnazjalnych i Ogólnokształcących im. Stanisława Czarneckiego w Człuchowie	78
Zespół Szkół Społecznych STO w Człuchowie	30
Zespół Szkół Agrobiznesu w Człuchowie	42
Zespół Szkół Sportowych w Człuchowie	73
Zespół Szkół Technicznych w Człuchowie	99

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu,
- palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy,
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym,
- hazardu i innych ryzykownych zachowań,
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

WYNIKI BADAŃ

Wykaz skrótów:

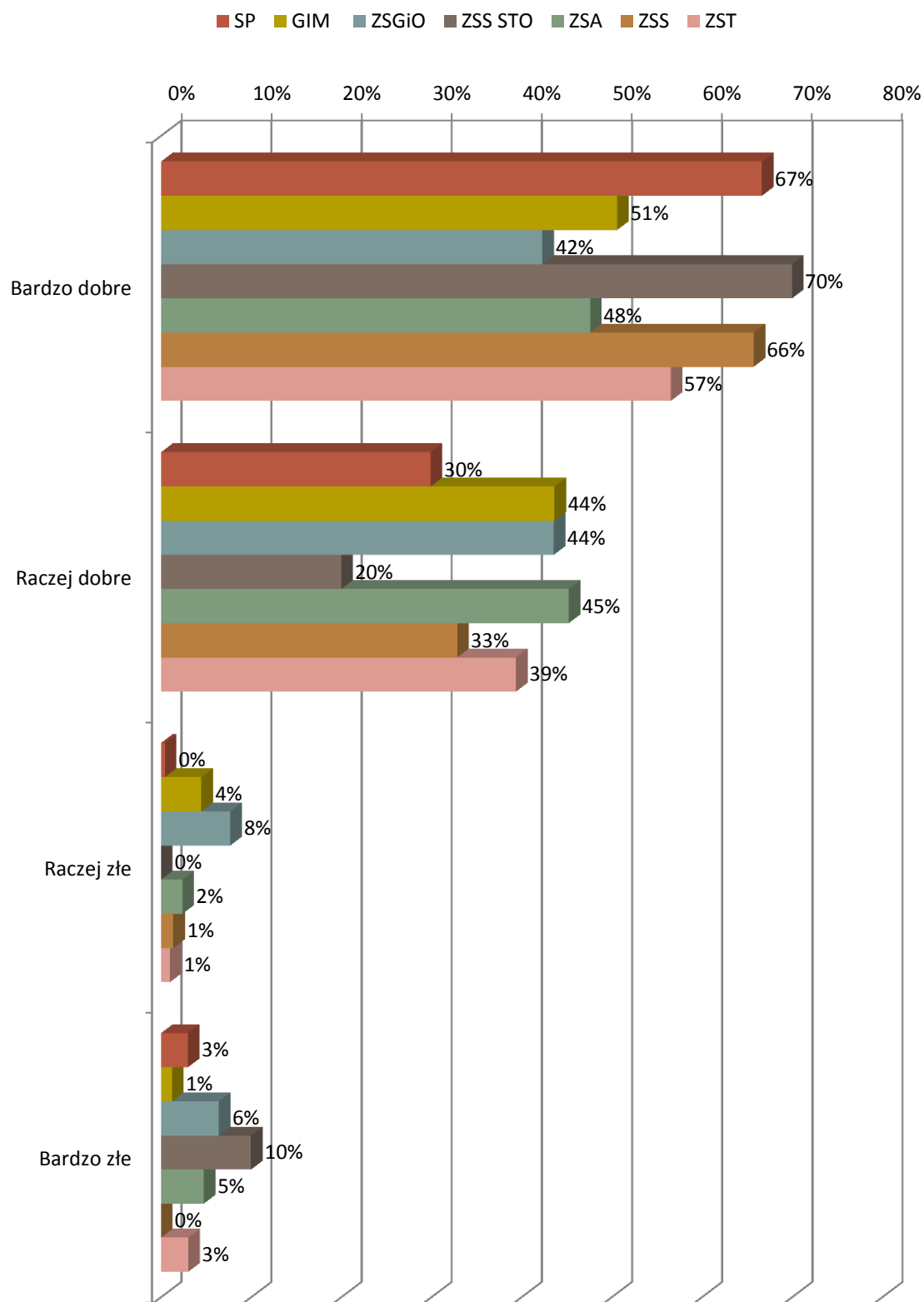
- *SP - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Przyjaciół Ziemi w Człuchowie*
- *GIM - Gimnazjum nr 1 im. Kazimierza Jagiellończyka w Człuchowie*
- *ZSGiO - Zespół Szkół Gimnazjalnych i Ogólnokształcących im. Stanisława Czarneckiego w Człuchowie*
- *ZSS STO - Zespół Szkół Społecznych STO w Człuchowie*
- *ZSA - Zespół Szkół Agrobiznesu w Człuchowie*
- *ZSS - Zespół Szkół Sportowych w Człuchowie*
- *ZST - Zespół Szkół Technicznych im. Józefa Szymczaka w Człuchowie*

ŚRODOWISKO RODZINNE

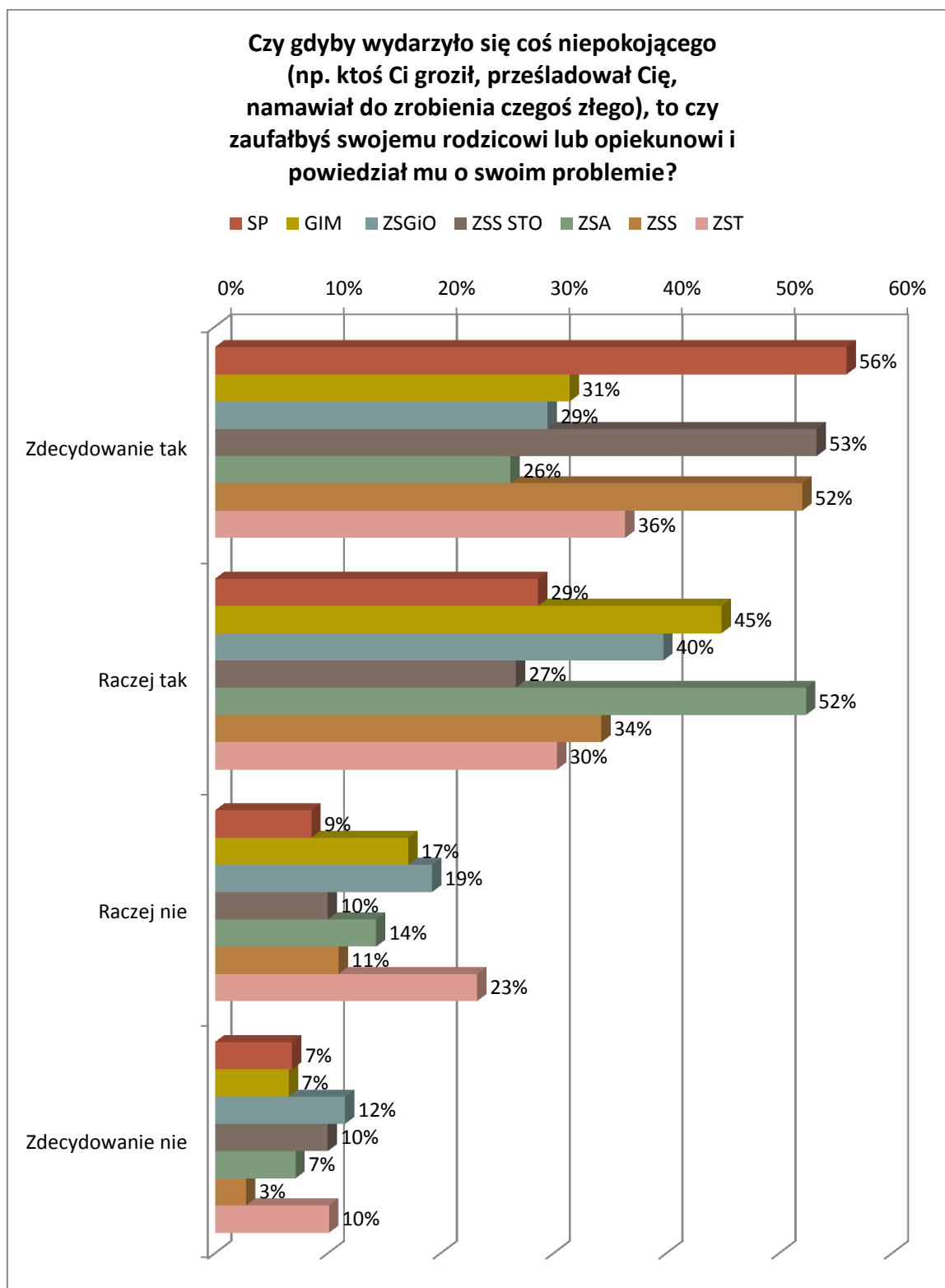
Środowisko rodzinne oraz szkolne mają najmocniejszy wpływ na psychospołeczny rozwój dziecka. Zapytaliśmy się uczniów szkół w Gminie Miejskiej Człuchów, jak oceniają swoje relacje z rodzicami bądź opiekunami. Wyniki świadczą o tym, że większość uczniów ma bardzo dobre lub raczej dobre relacje z rodzicami.

Dobre relacje z rodzicami uczniów w Gminie Miejskiej Człuchów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic-nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?

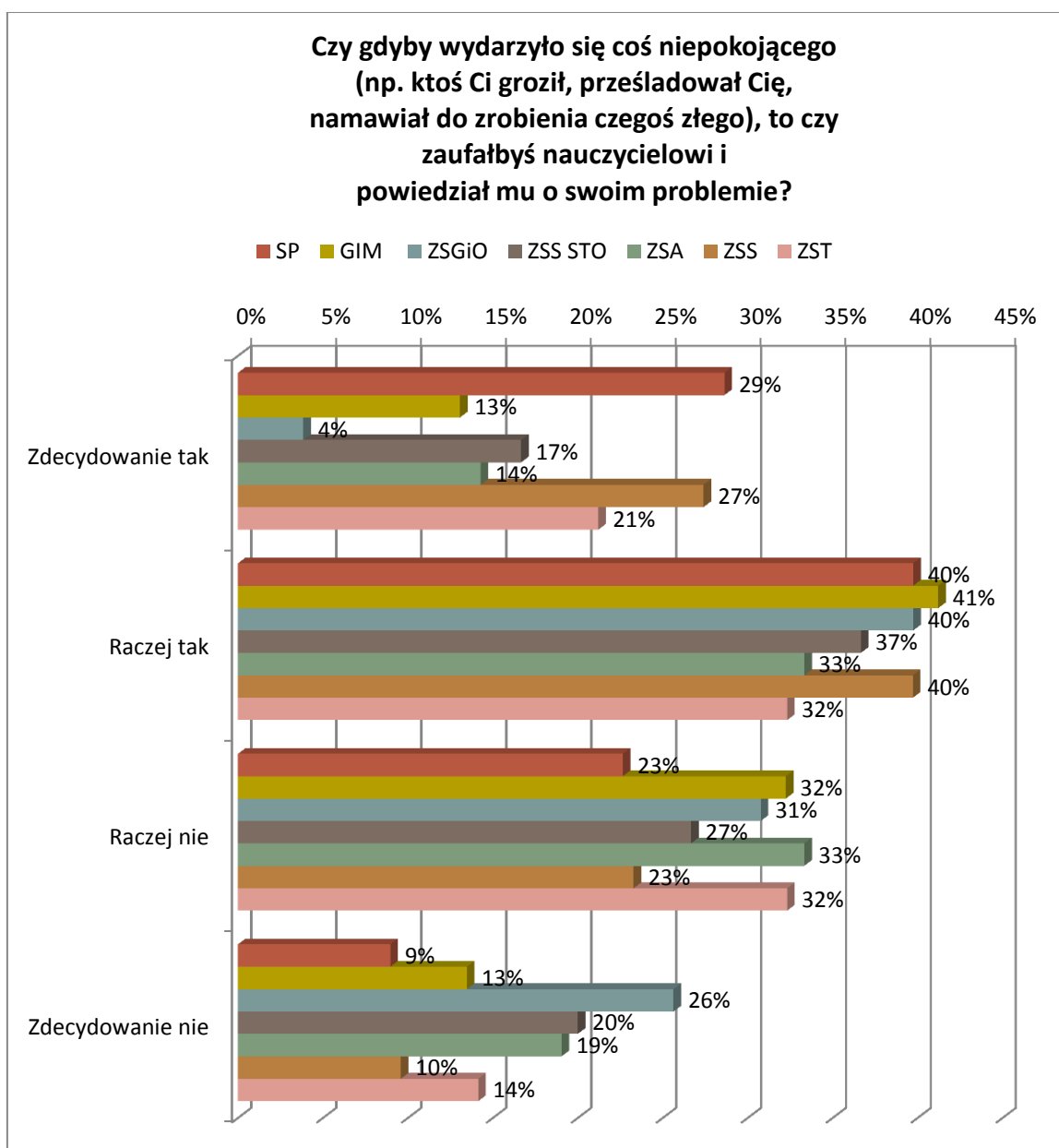

Kolejnym badanym aspektem relacji rodzinnych było **zaufanie**. Większość uczniów, zdecydowanie porozmawiałoby z rodzicem lub opiekunem w sytuacji kryzysowej.

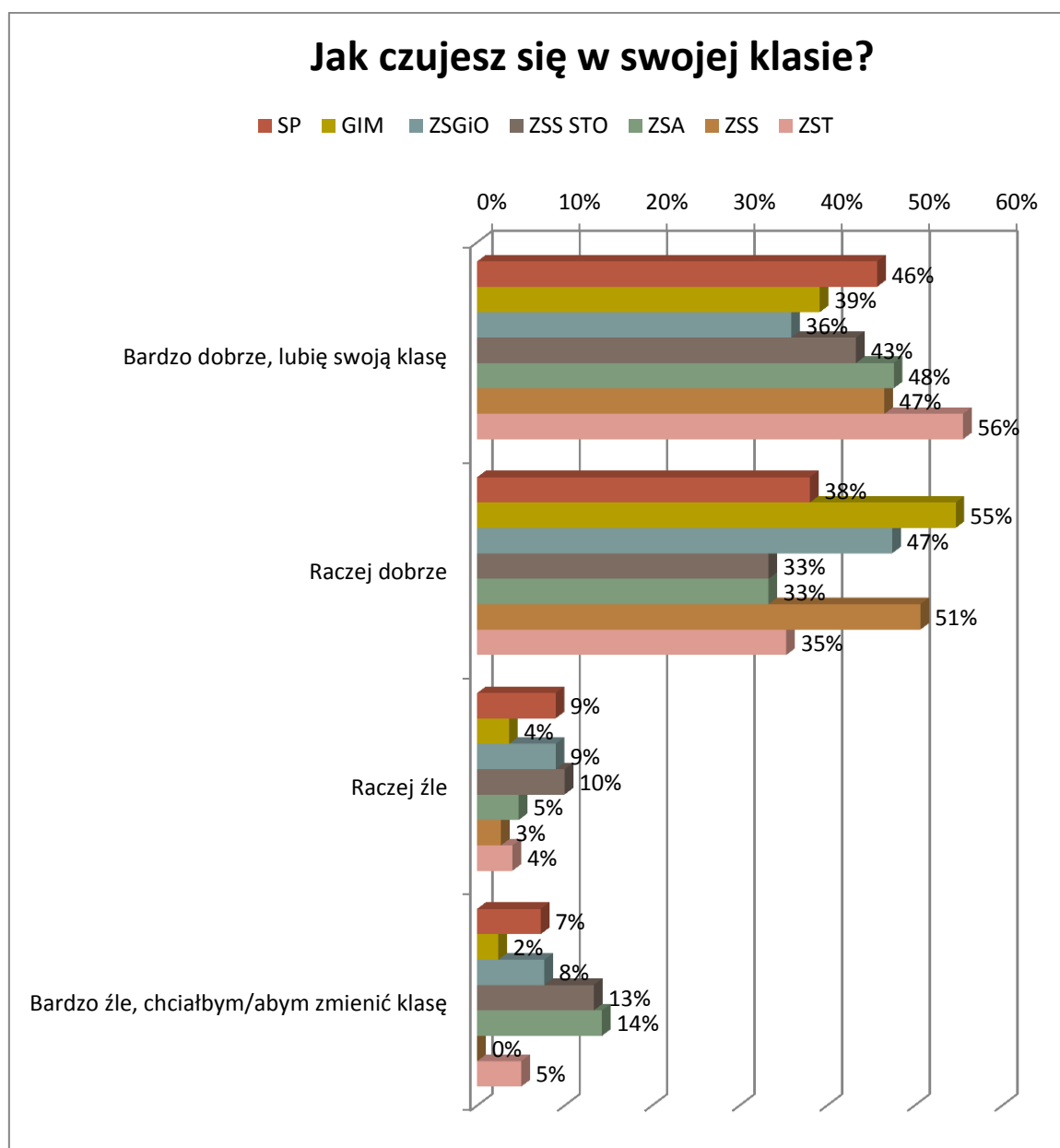

ŚRODOWISKO SZKOLNE

Zadaliśmy uczniom analogiczne do poprzedniej części pytanie dotyczące zaufania. Tym razem badani mniej zdecydowanie deklarowali gotowość do porozmawiania z nauczycielem o swoim problemie. Praca nad budowaniem zaufania uczeń-nauczyciel to zdecydowanie obszar, nad którym warto popracować.

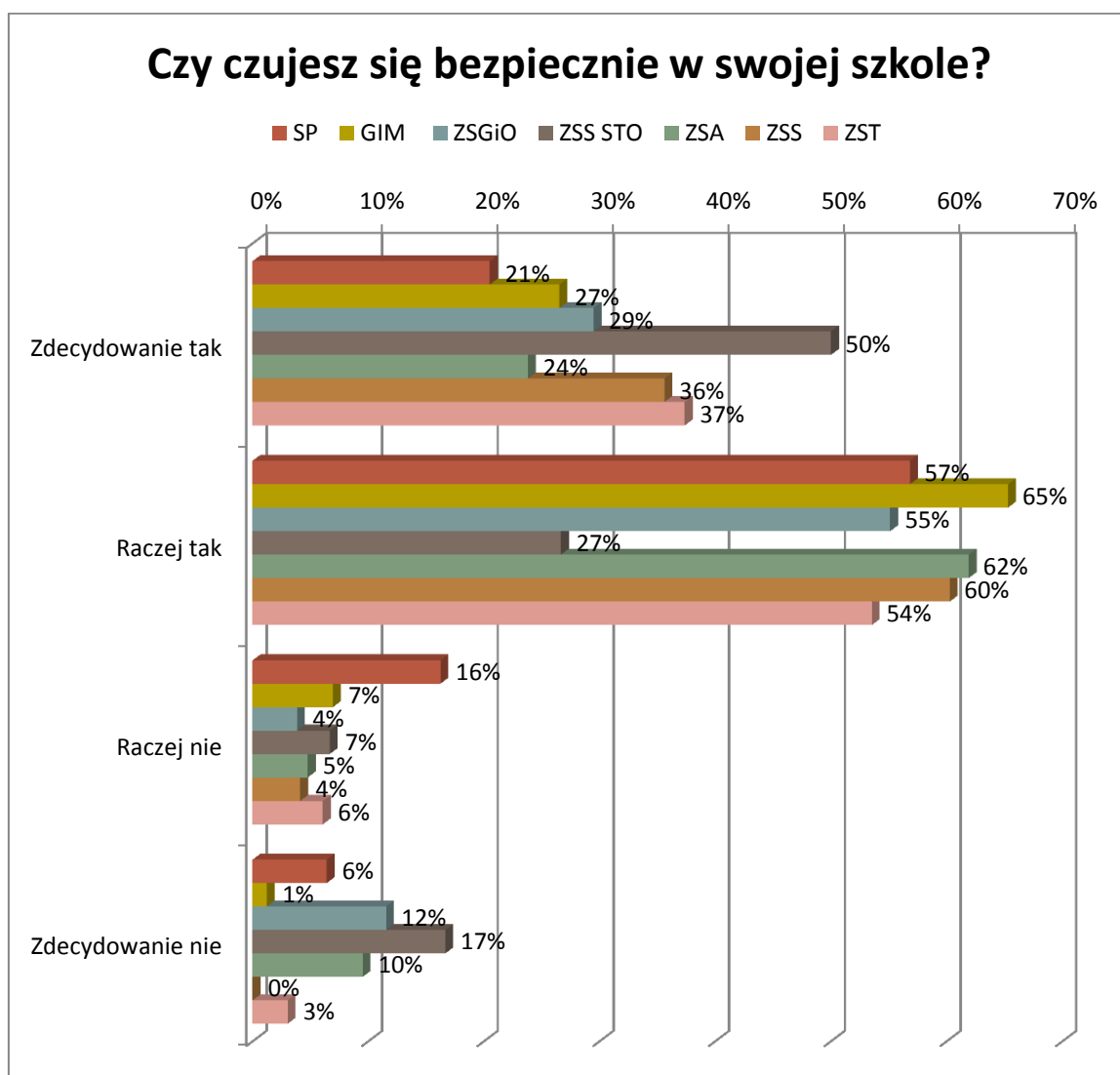

Zapytaliśmy się uczniów o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki świadczą o zdecydowanie pozytywnej atmosferze lokalnych szkół. Istnieje jednak pewien odsetek uczniów, którzy czują się na tyle źle, że chciałoby zmienić klasę. Ta kwestia wymaga pogłębionej diagnozy oraz interwencji szkolnego pedagoga lub psychologa.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE

Badania wykazały, że **uczniowie generalnie czują się bezpieczni w szkole**. Niestety, istnieje grupa uczniów, którzy zdecydowanie nie czują się bezpiecznie. Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy.

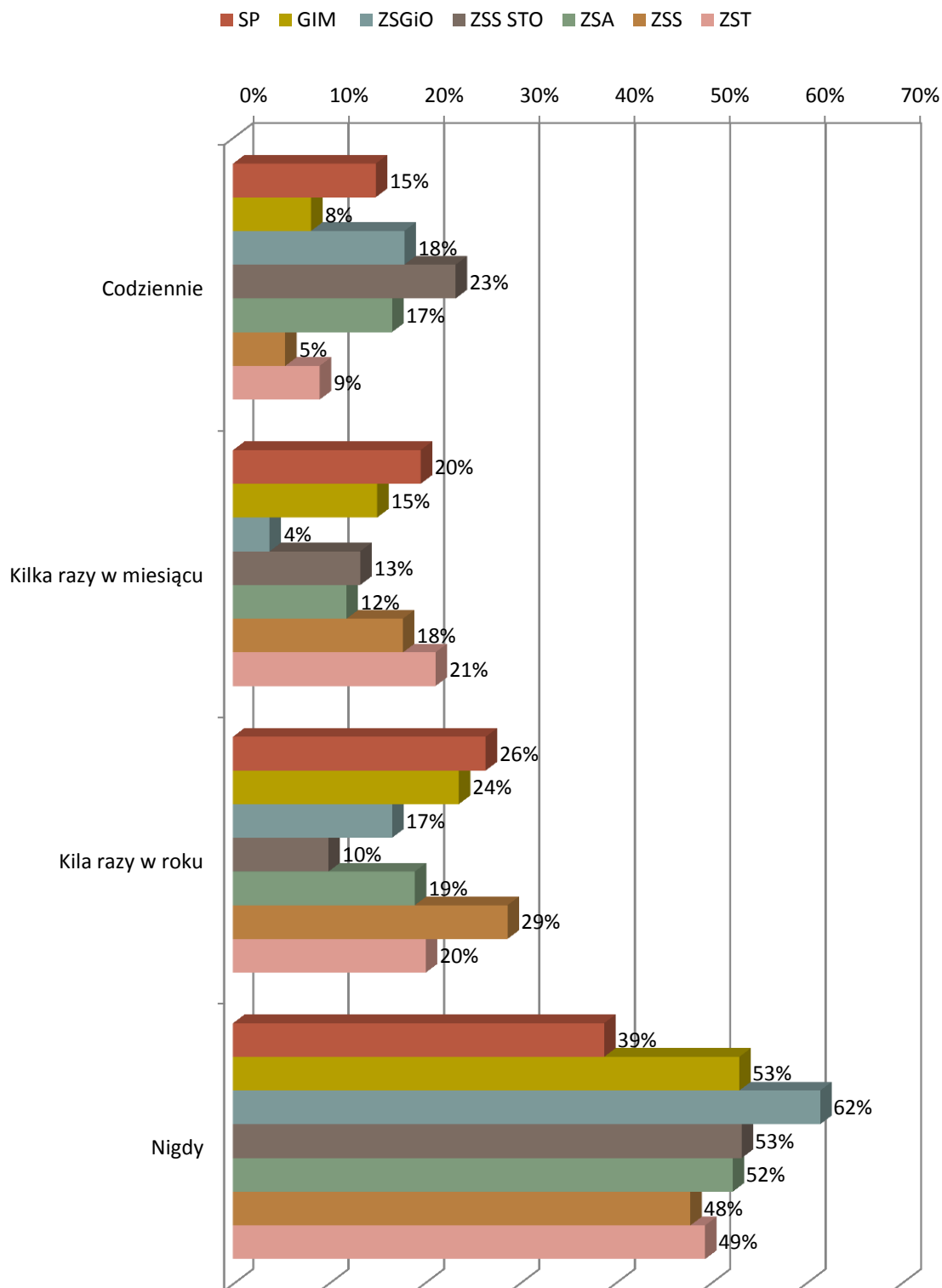
PRZEMOC RÓWIEŚNICZA

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Miejskiej Człuchów pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy się ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Mimo generalnego poczucia, że szkoła jest bezpiecznym miejscem, **relatywnie wysoki odsetek uczniów deklaruje, że codziennie doświadcza w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).**

Jak często doświadczasz przemocy w szkole?

CYBERPRZEMOC

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą.

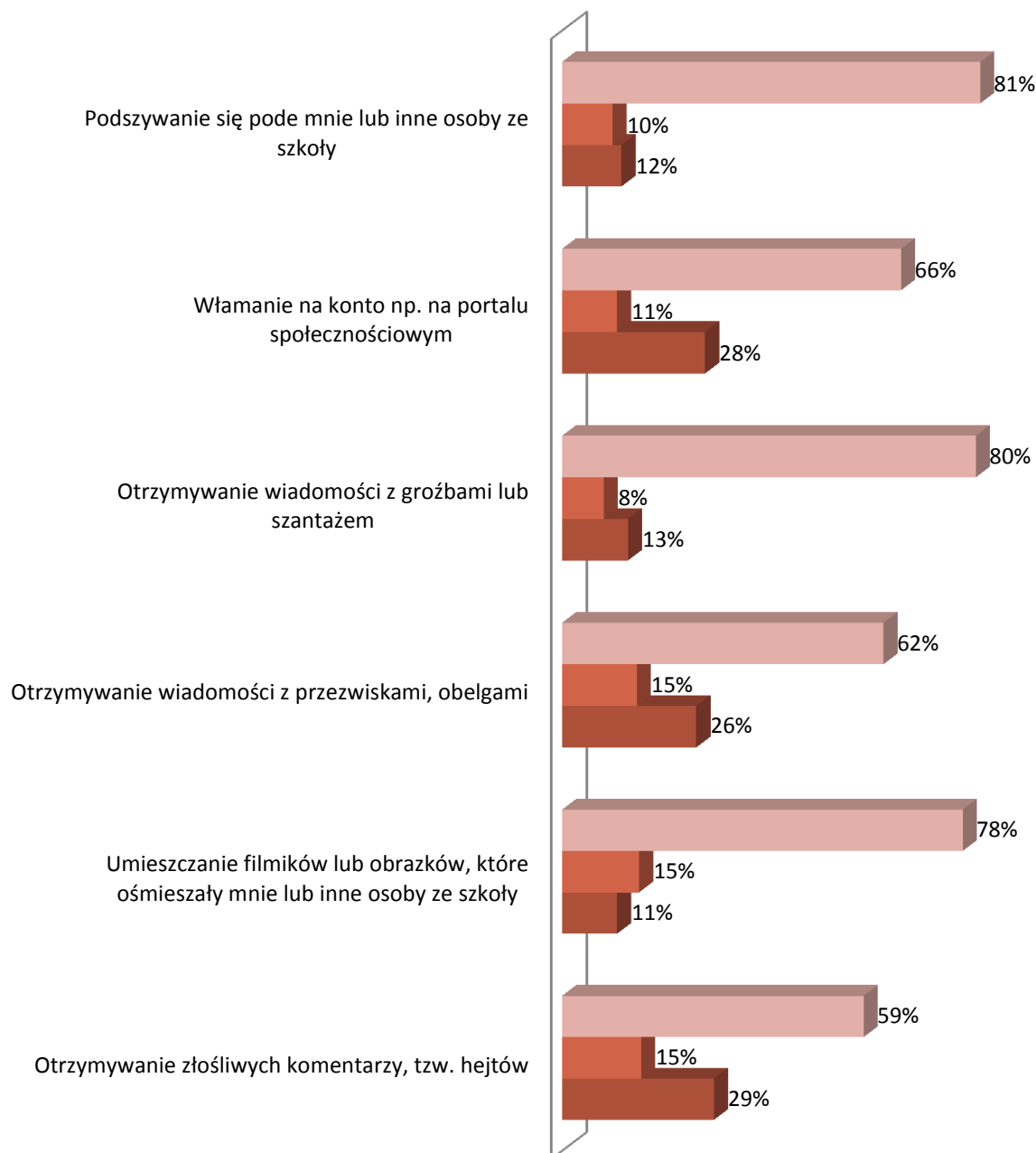
Wyniki badań wskazują, że uczniom w Gminie Miejskiej Człuchów nie są obce wyżej wymienione doświadczenia.

Najwięcej osób, doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą - SP

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

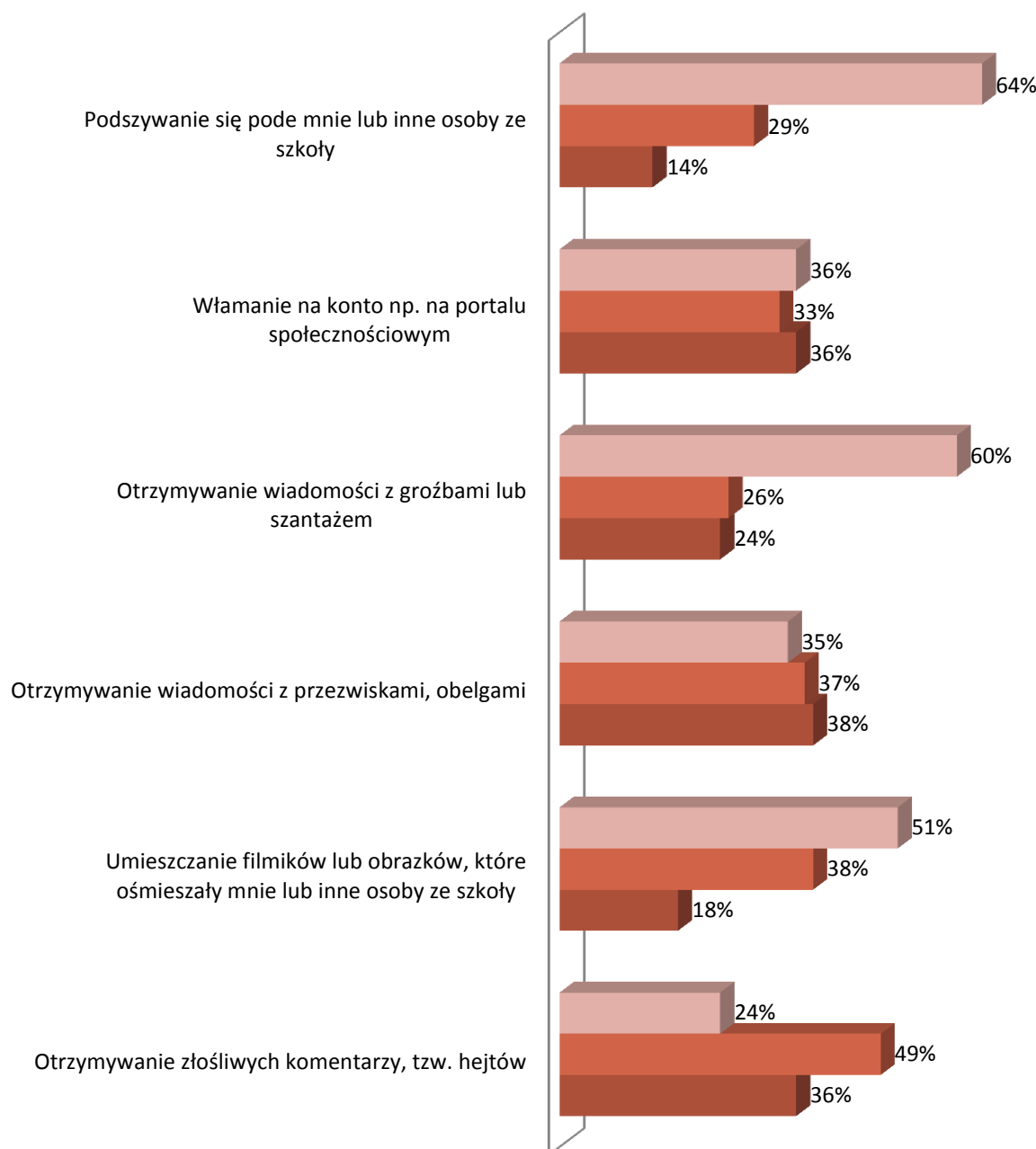
Styczność z cyberprzemocą - GIM

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

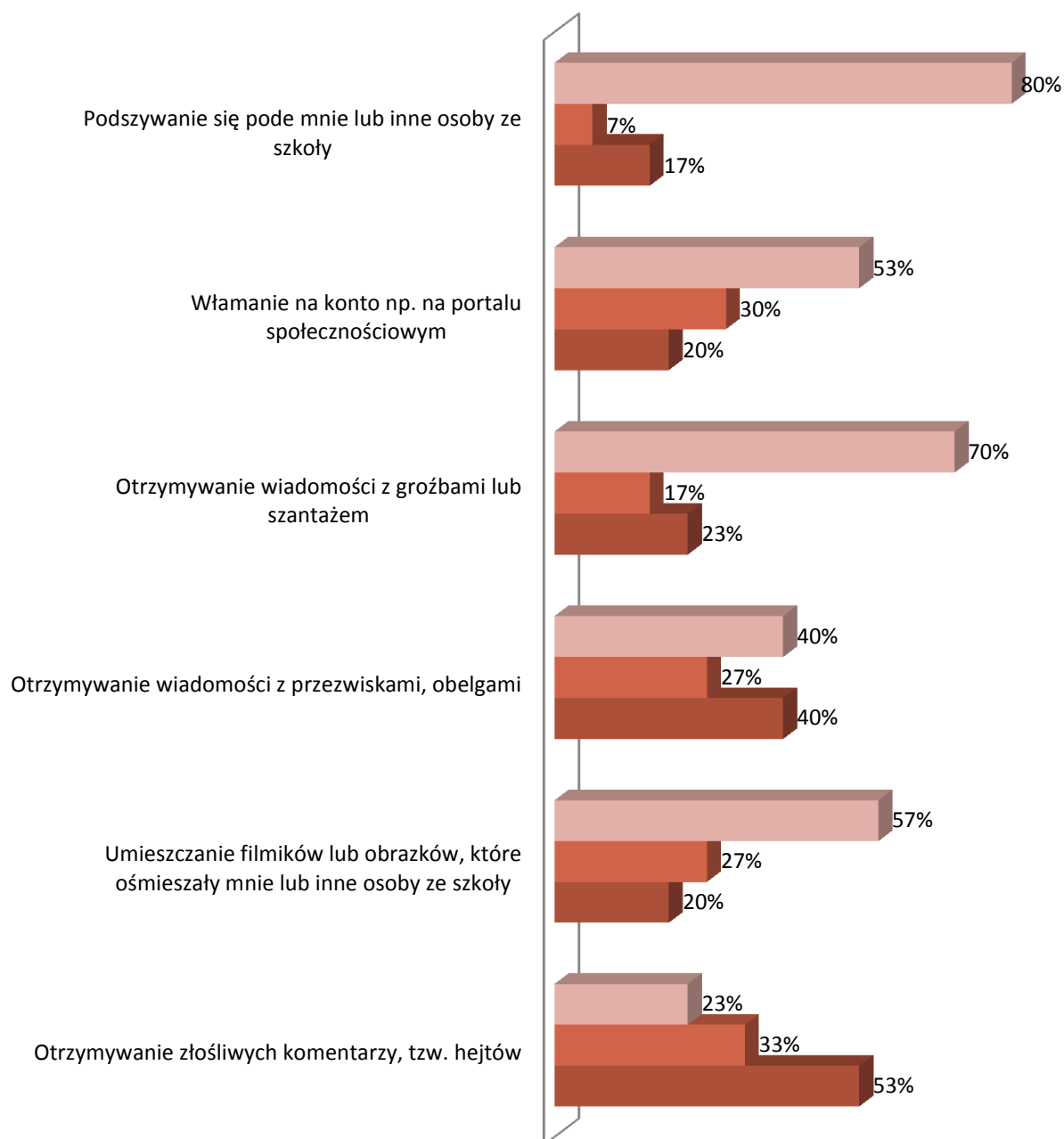
Styczność z cyberprzemocą - ZSGiO

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

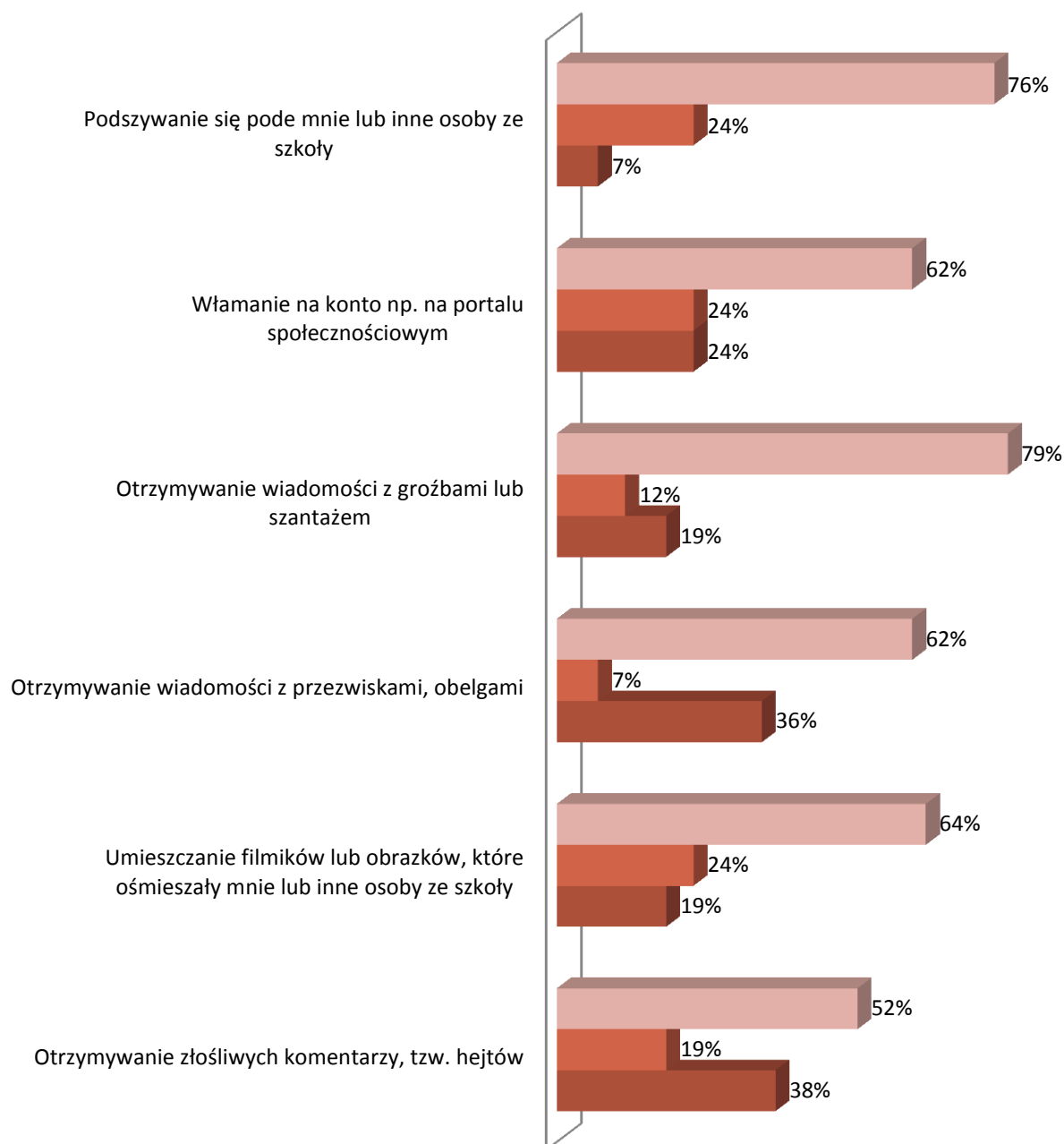
Styczność z cyberprzemocą - ZSS STO

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

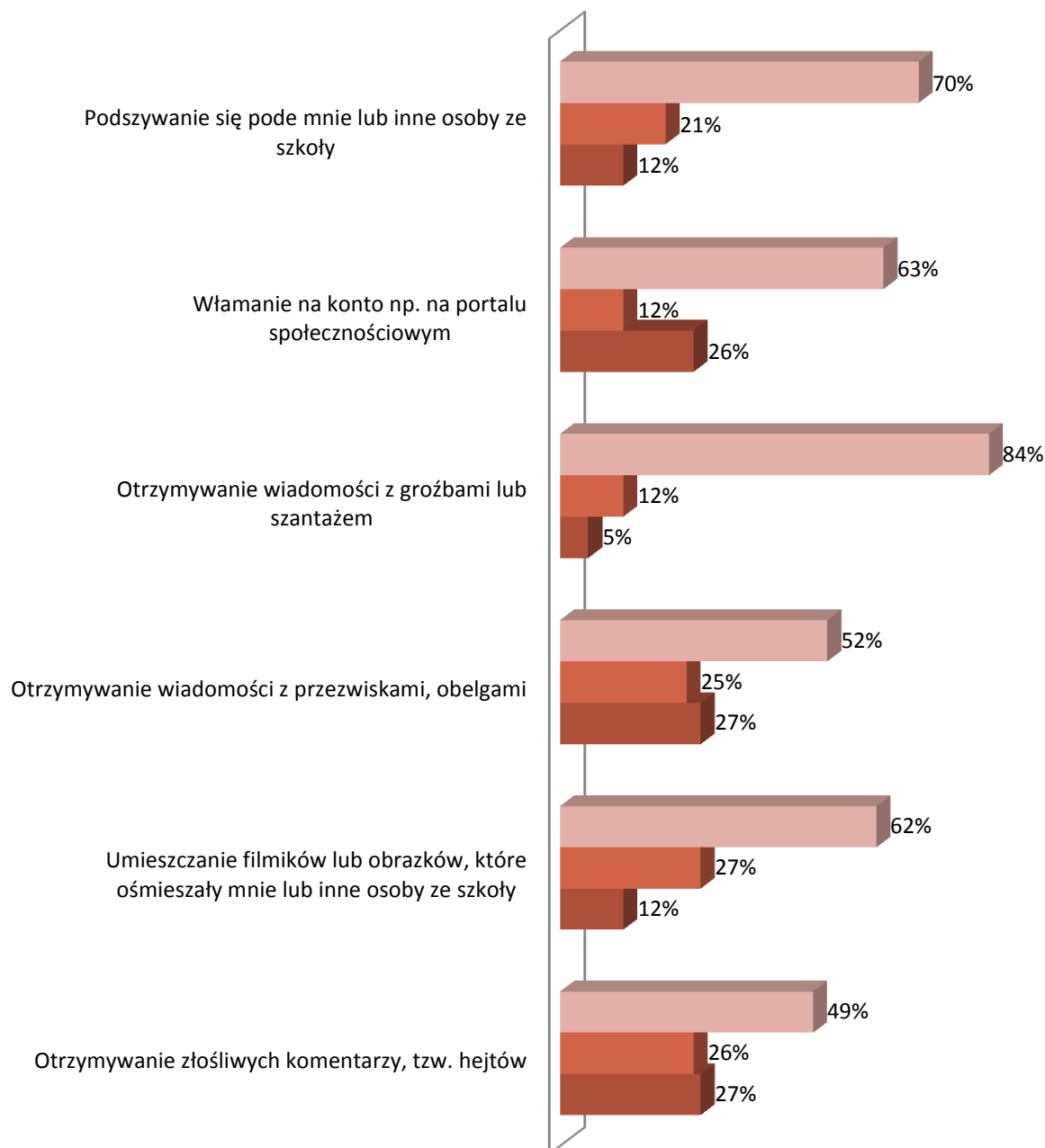
Styczność z cyberprzemocą - ZSA

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

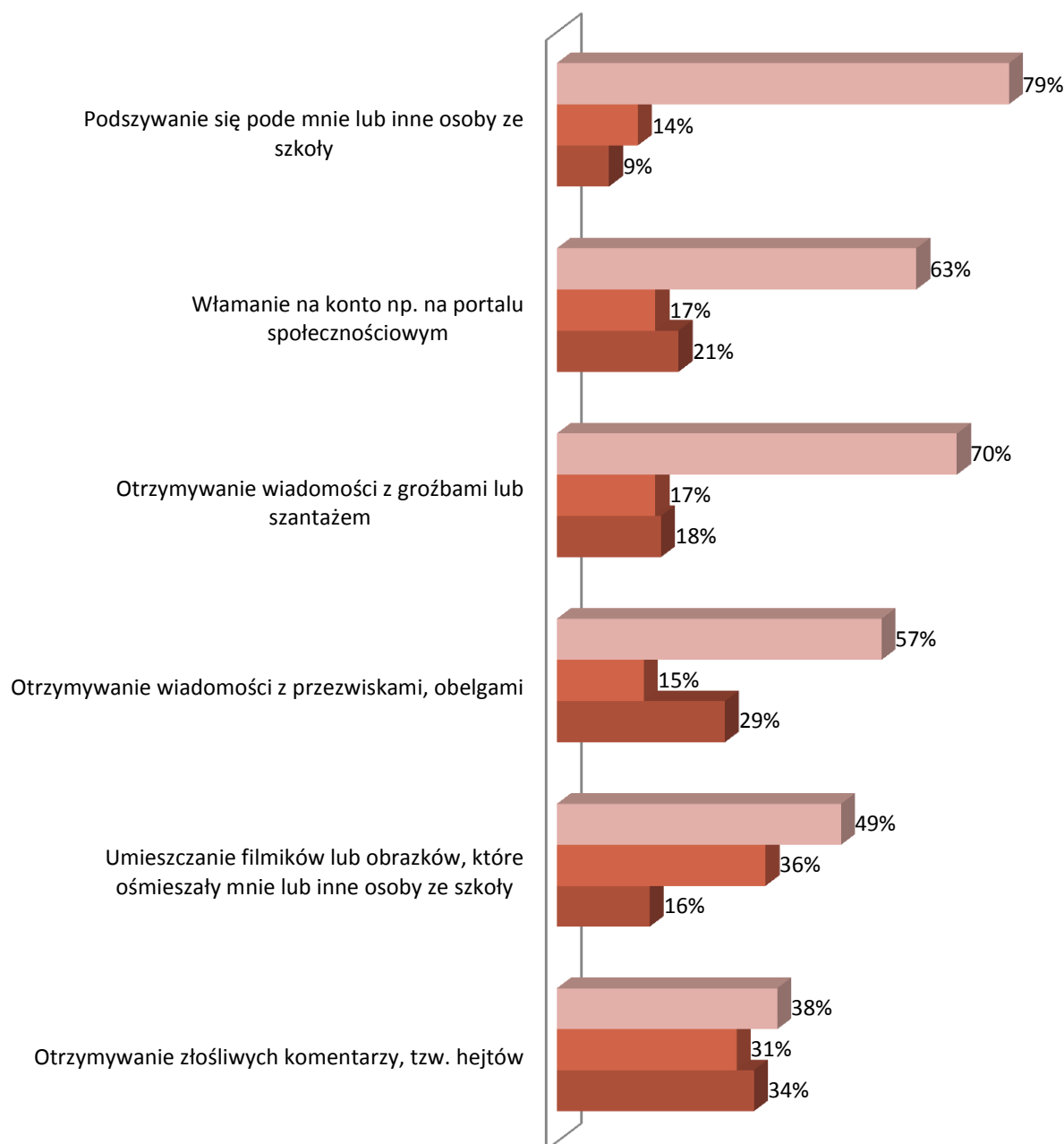
Styczność z cyberprzemocą - ZSS

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

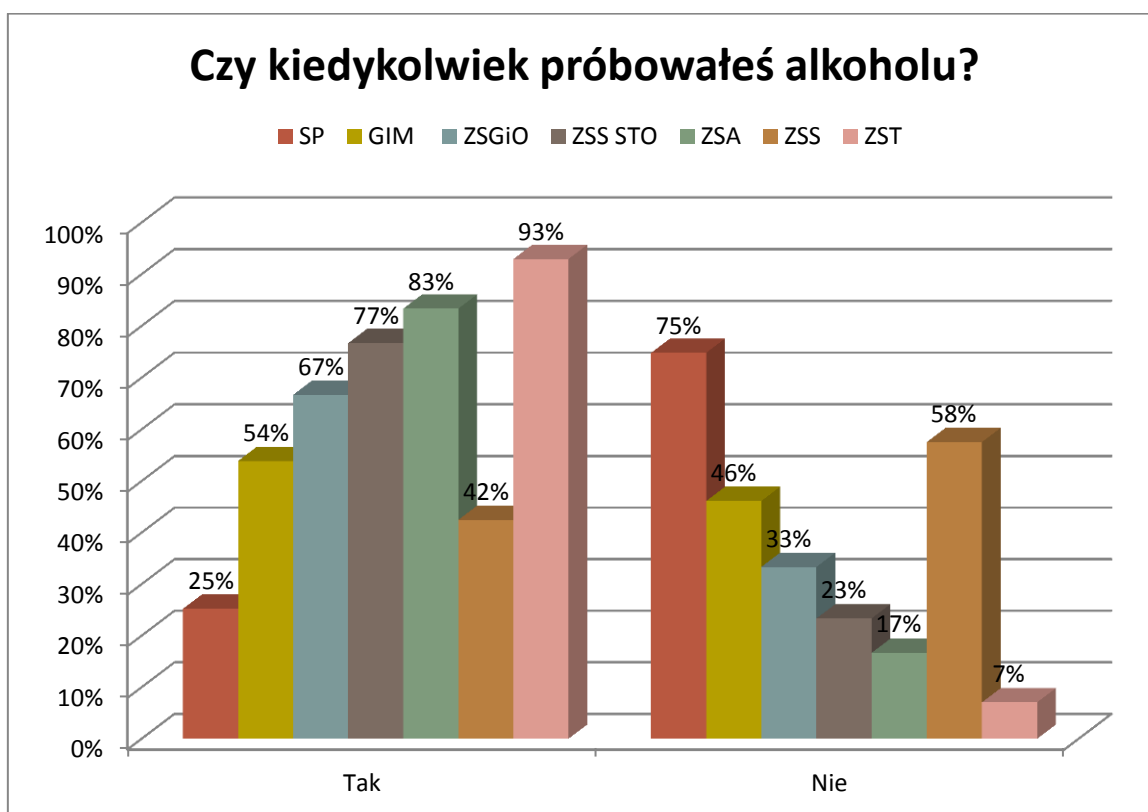
Styczność z cyberprzemocą - ZST

■ Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem ■ Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły ■ Tak, mnie to spotkało

ALKOHOL

Pierwsze pytanie dotyczyło tego, czy uczniowie kiedykolwiek próbowali alkoholu. Oczywiście, im starsi uczniowie, tym większy odsetek przeszedł już inicjację alkoholową.

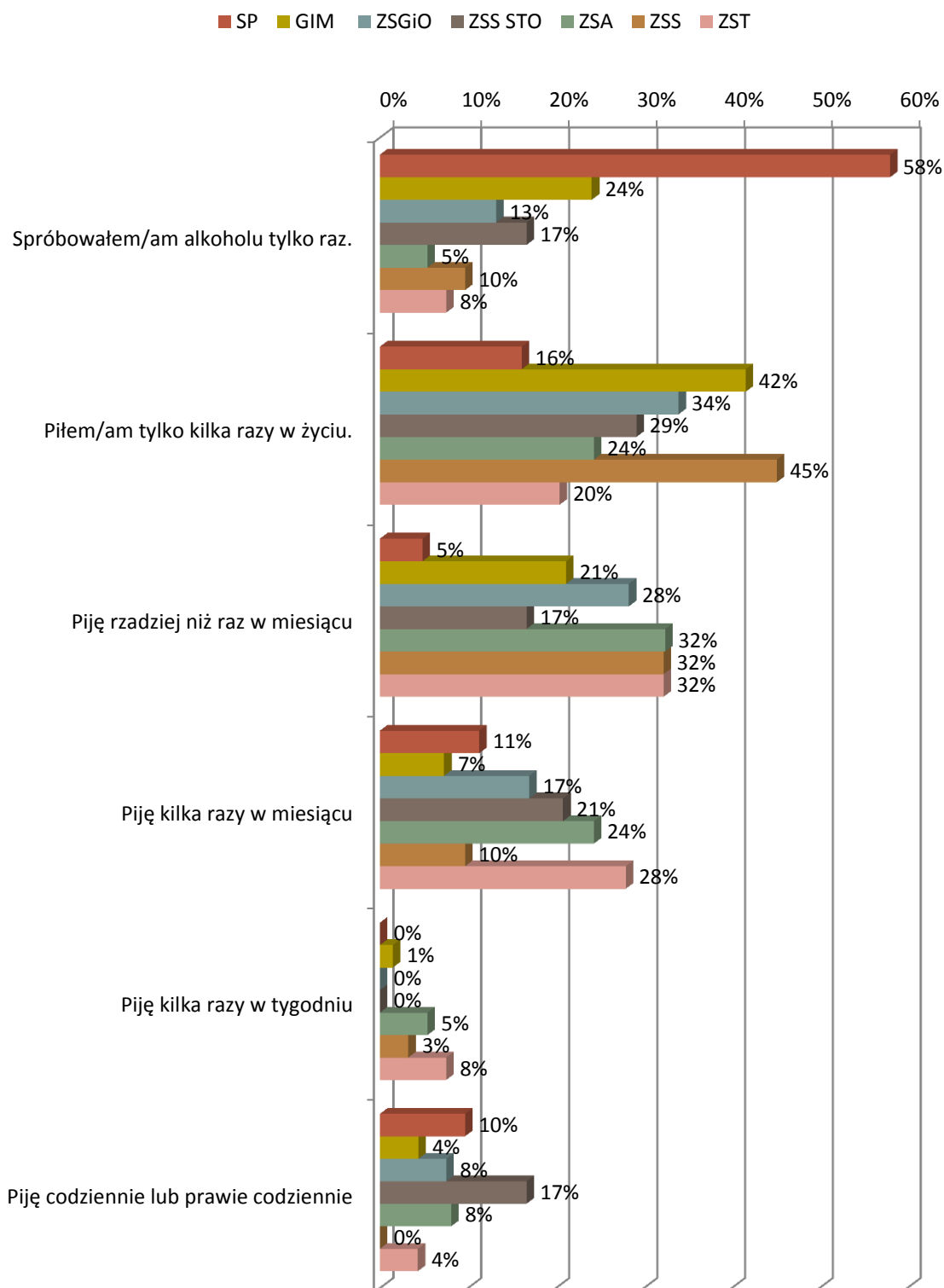

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży w Gminie Miejskiej Człuchów jest przyzwolenie rodziny w przypadku uczniów szkoły podstawowej, oraz spotkania ze znajomymi w przypadku starszych uczniów. Jest to wynik potwierdzający prawidłowości związane z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla dzieci i młodzieży w najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych

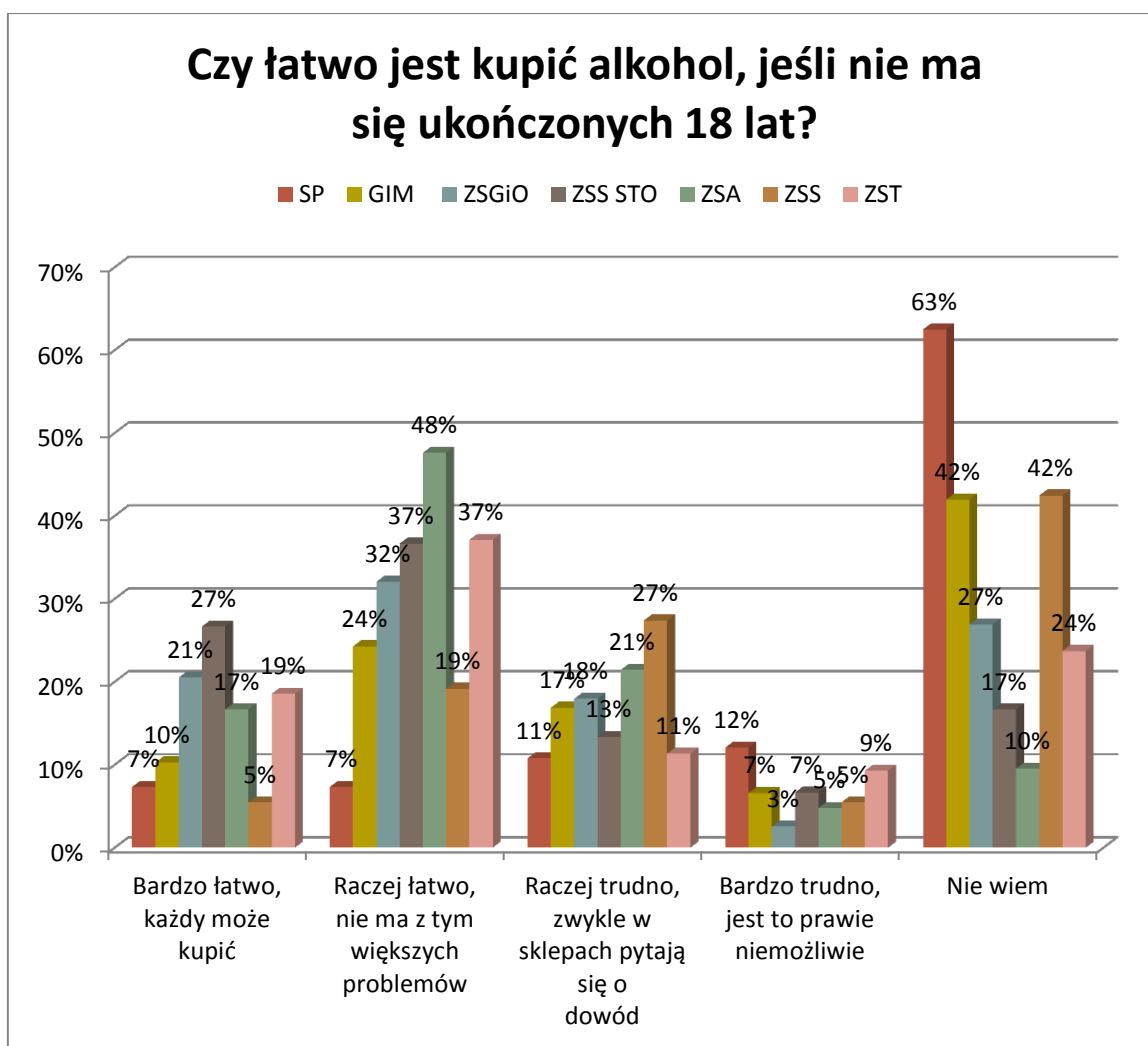
jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawdopodobnie tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

Oprócz wieku i okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają alkohol. Na szczęście w przypadku większości uczniów kontakt z alkoholem był jednorazowy lub próbowali go kilka razy w życiu. Niepokoi fakt, że znaleźli się uczniowie, którzy deklarują spożywanie alkoholu codziennie lub prawie codziennie. Być może są to osoby, które podczas badania chciały się "popisać", jednak nie należy bagatelizować takich niepokojących sygnałów.

Jak często pijesz alkohol?

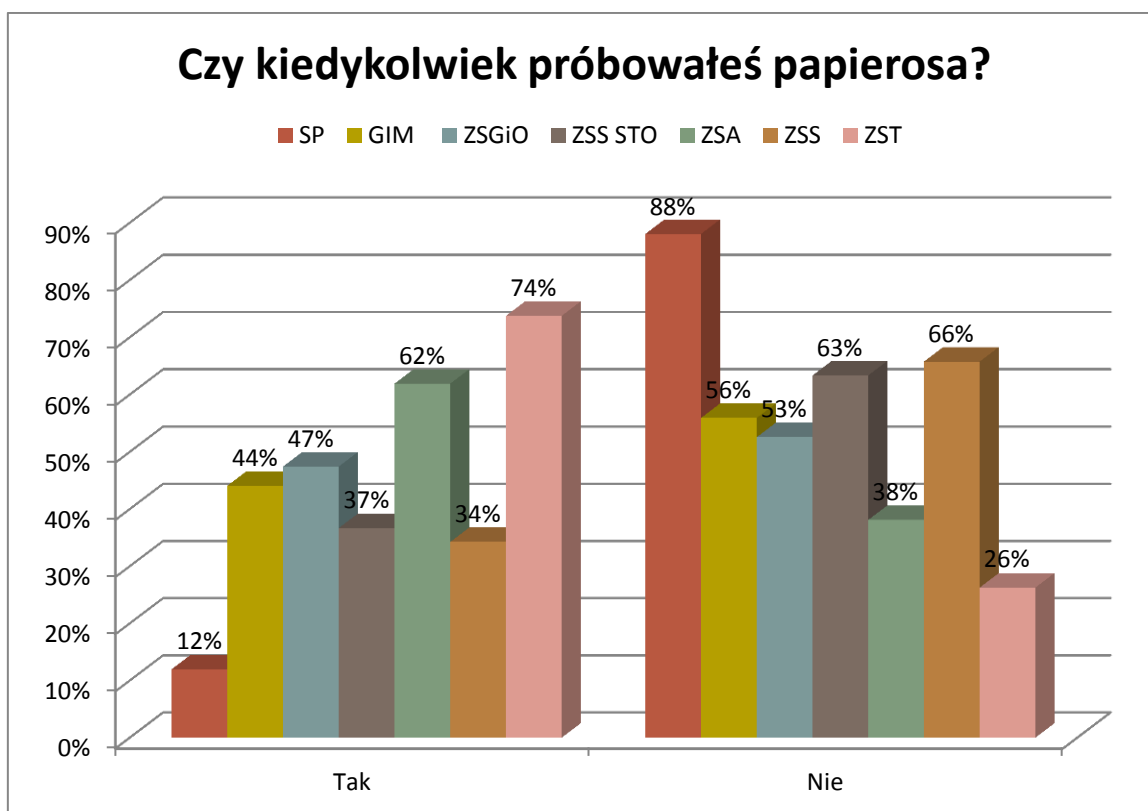

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że większość uczniów nie wie czy jest taka możliwość. Można interpretować ten wynik pozytywnie - oznacza to, że nie próbowali dotąd zdobyć alkoholu.** od 5 do 27% uczniów ocenia możliwość kupna alkoholu jako bardzo łatwą. W zestawieniu z badaniami postaw sprzedawców napojów alkoholowych następuje rozdzźwięk, gdyż ci utrzymują, że nie zdarza im się sprzedawać alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

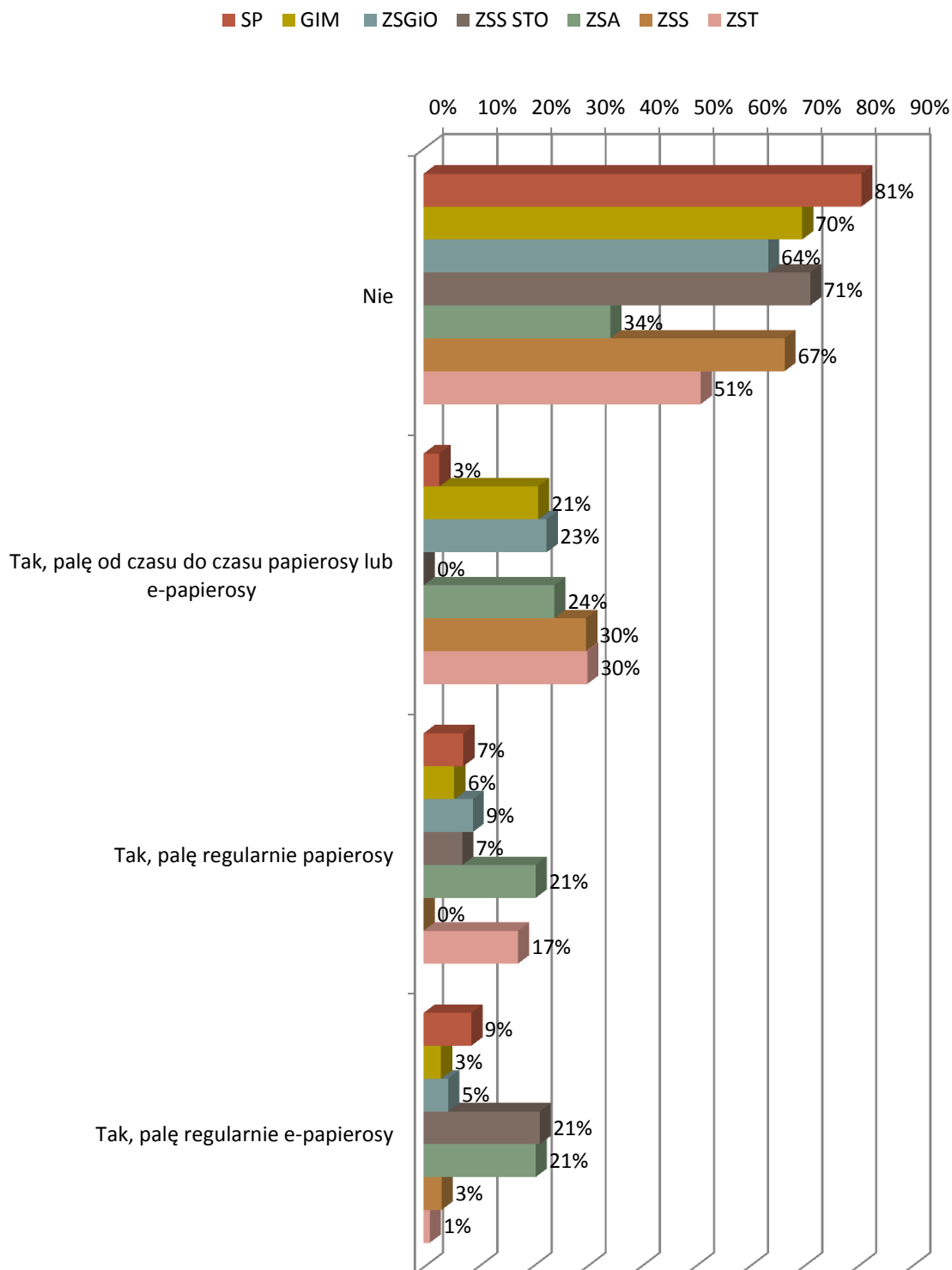

PAPIEROSY I E-PAPIEROSY

Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów Gminy Miejskiej Człuchów, czy kiedykolwiek próbowali papierosa.

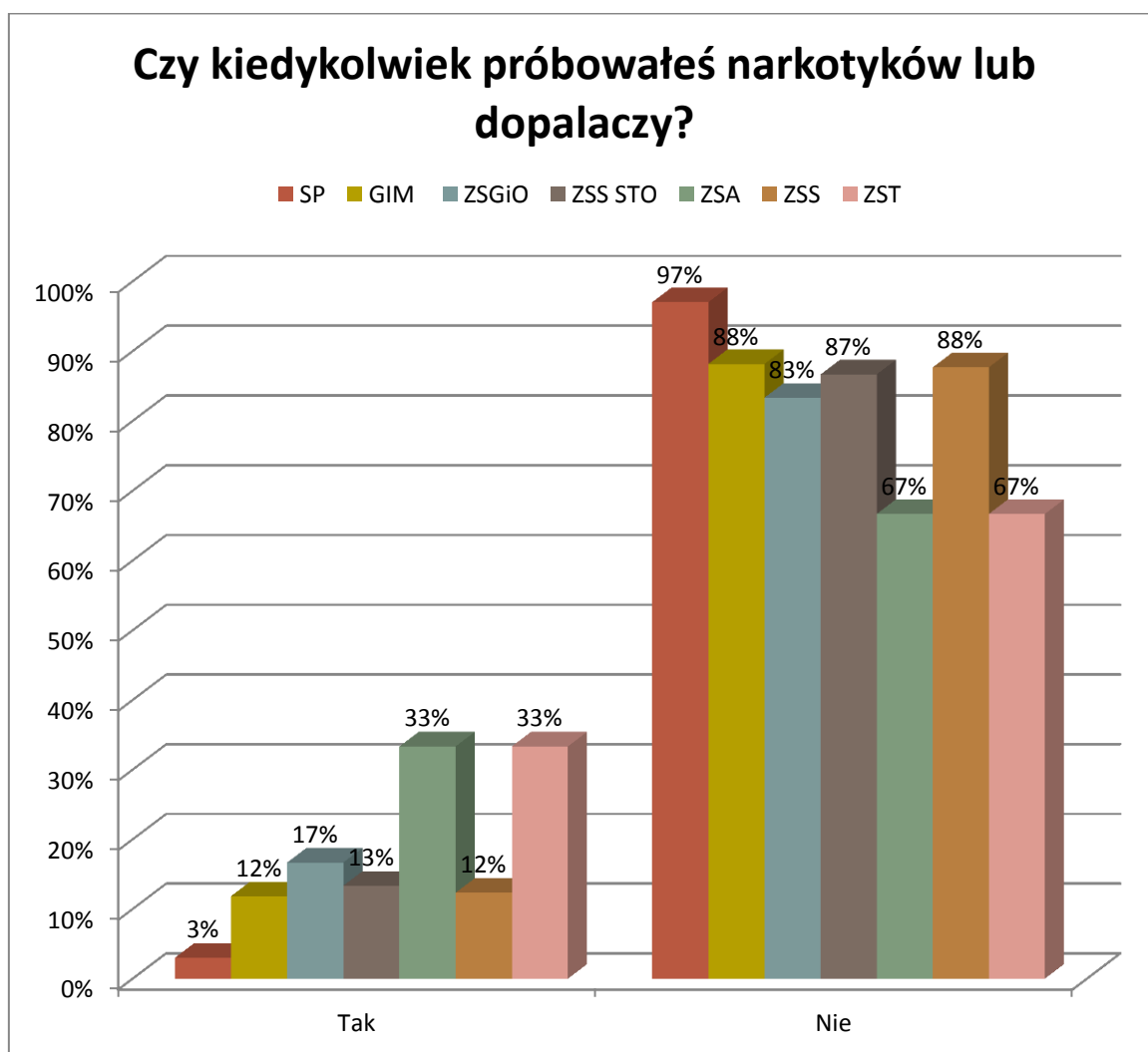

Czy obecnie palisz papierosy?

NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badań wskazują, że zarówno uczniowie mogli mieć kontakt z substancjami psychoaktywnymi - narkotykami lub dopalaczami. Około 3 - 33% uczniów przyznaje się do próbowania tych środków, jednak do wyników tych należy podchodzić z rezerwą, ponieważ część uczniów mogła kierować się w wypełnianiu ankiet chęcią popisania się. Mimo to kwestia ta wymaga dalszej diagnozy i oddziaływań profilaktycznych.

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Twierdzenie	SP			
	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	30%	33%	19%	24%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	10%	16%	23%	56%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	67%	15%	7%	18%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	6%	6%	18%	74%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	13%	8%	22%	63%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	12%	16%	29%	51%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	10%	12%	76%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	66%	16%	8%	17%

Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	13%	11%	21%	63%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	11%	18%	29%	50%
<i>GIM</i>				
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	24%	35%	26%	15%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	18%	30%	27%	26%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	42%	27%	19%	14%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	7%	17%	32%	47%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	17%	14%	24%	47%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	8%	19%	23%	50%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	11%	13%	26%	51%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	19%	11%	11%

Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	15%	16%	26%	46%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	22%	34%	27%	18%

ZSGiO

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	26%	38%	13%	27%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	24%	31%	29%	21%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	31%	40%	10%	26%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	18%	27%	31%	31%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	21%	6%	33%	45%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	9%	9%	12%	74%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	9%	15%	27%	55%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	60%	22%	6%	17%

Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	10%	12%	31%	51%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	19%	29%	35%	21%

ZSS STO

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	23%	17%	17%	43%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	13%	20%	20%	47%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	40%	27%	17%	20%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	13%	10%	40%	37%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	13%	3%	27%	57%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	0%	3%	13%	83%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	0%	20%	73%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	73%	17%	7%	7%

Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych

Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

biuro@crps.pl
tel 22 620 29 29

Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	10%	0%	27%	67%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	27%	37%	27%	10%
ZSA				
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	36%	26%	33%	21%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	26%	45%	31%	19%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	29%	40%	29%	19%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	26%	26%	26%	36%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	21%	17%	40%	36%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	14%	10%	21%	69%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	17%	14%	31%	55%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	60%	26%	10%	24%

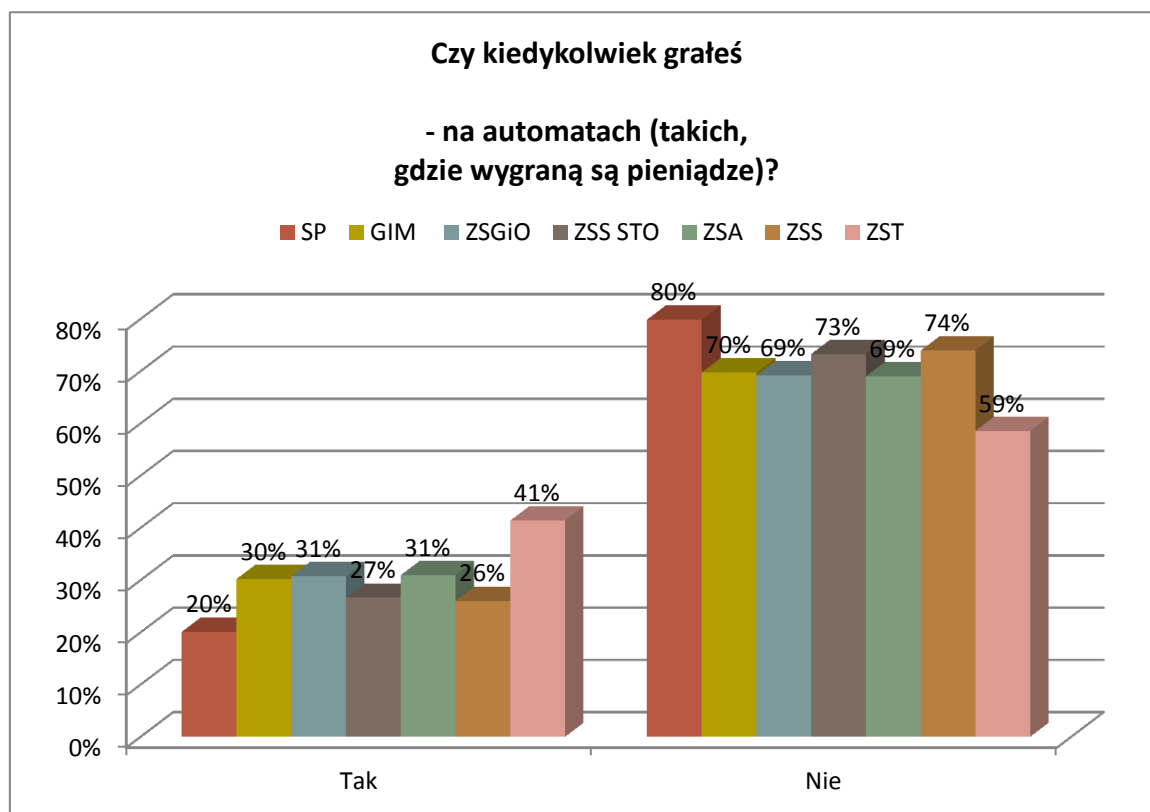
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	24%	14%	26%	57%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	29%	33%	33%	24%
ZSA				
Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	37%	29%	21%	16%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	27%	36%	19%	21%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	26%	35%	27%	15%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	16%	28%	35%	23%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	14%	28%	30%	32%
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	10%	10%	19%	66%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	14%	25%	25%	39%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	61%	23%	4%	14%

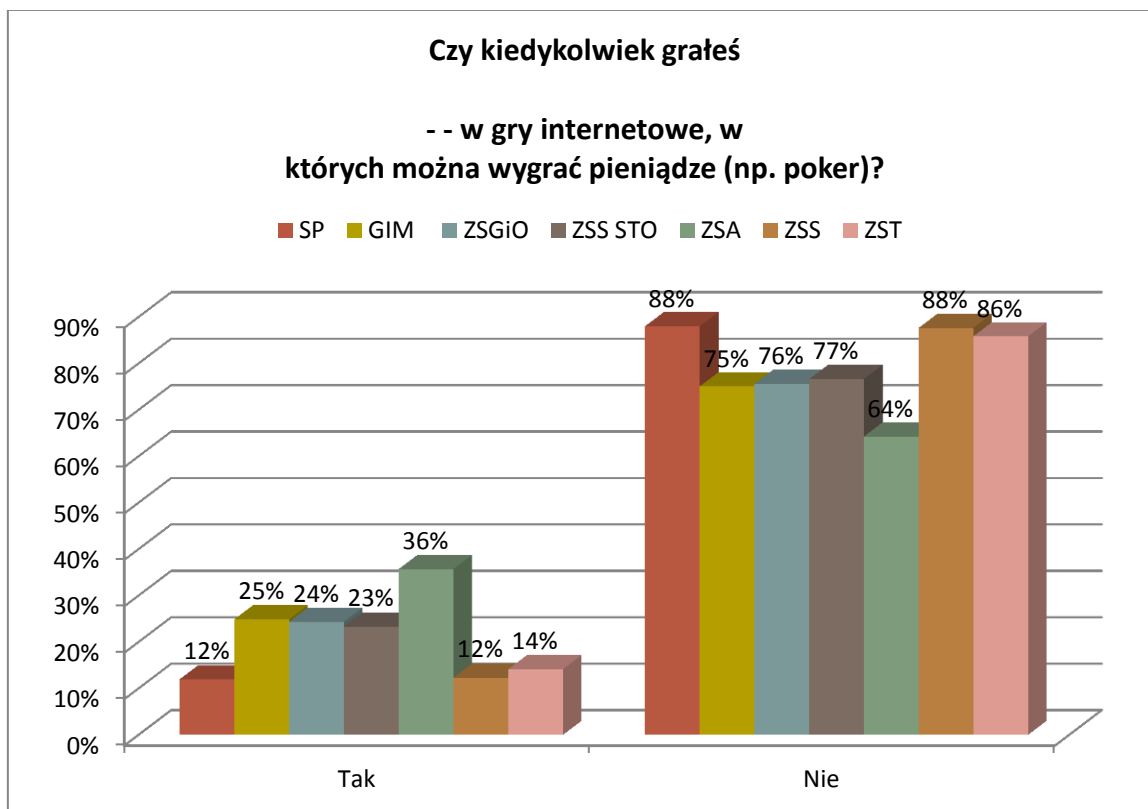
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	18%	20%	29%	36%
---	-----	-----	-----	-----

Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	31%	31%	24%	17%
---	-----	-----	-----	-----

HAZARD

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Podsumowując zebrane podczas badań dane, można wyciągnąć następujące wnioski:

- Biorąc pod uwagę wciąż zmieniający się stan wiedzy dotyczącej profilaktyki i interwencji wobec osób uzależnionych oraz rodzin, w których występuje przemoc zalecane byłoby regularne badanie potrzeb szkoleniowych członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie. Ze względu na pomocowy charakter zadań, które realizują te zespoły specjalistów, są one szczególnie narażone na zjawisko wypalenia zawodowego. Efektywnym sposobem radzenia sobie ze stresem zawodowym są regularne superwizje lub szkolenia konsultacyjne, ukierunkowane nie tylko na nabywanie nowej wiedzy, ale także na usprawnianie współpracy i wypracowywanie wewnętrznych procedur zapobiegających nadmiernemu obciążeniu emocjonalnemu.
- Na przestrzeni lat 2013 - 2015 widoczny był znaczny wzrost ilości osób objętych oddziaływaniami profilaktycznymi. Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców. Jest to szczególnie istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

- Za najpoważniejszy problem społeczny w opinii mieszkańców można uznać bezrobocie, ponieważ 34% respondentów uznało je za bardzo istotny, a 38% za raczej istotny problem. Kolejną ważną kwestią jest zaśmiecenie krajobrazu (kolejno 28% i 46% uznało ten problem za istotny). Rzadziej zgłaszanymi problemami okazały się zanieczyszczenie powietrza oraz przestępczość.
- W porównaniu do ogólnopolskich badań CBOS z 2007 roku, mieszkańcy Gminy Miejskiej Człuchów częściej deklarują abstynencję (aż 25%), największa liczba badanych przyznała że pije alkohol kilka razy w roku (36%) lub w miesiącu (12%). Zaledwie 6% osób spożywa napoje alkoholowe kilka razy w tygodniu a tylko 2% - prawie codziennie. Oprócz częstotliwości alkoholu ważne są także ilości spożywanego alkoholu. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki). Najwięcej badanych zadeklarowało, że spożywa jednorazowo 1 - 2 porcje alkoholu (0,5 - 1 piwa, 1 - 2 kieliszki wina lub 1 - 2 małe kieliszki wódki). 24% osób zadeklarowało ilości rzędu 3 - 4 porcji. Co niepokojące, aż 14% osób podczas jednego dnia picia spożywa ponad 10 porcji alkoholu (czyli więcej niż 5 piw, 2 butelki wina bądź więcej niż 300 ml wódki).
- W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. 72% respondentów nie pali w ogóle, a 18% pali jedynie okazynie. Wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Człuchów 10% osób pali regularnie papierosy.

- Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się marihuana oraz haszysz - aż 59% respondentów przyznało, że osoby z ich otoczenia je biorą. Kolejne co do popularności okazały się dopalacze (31%). Dopalacze są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych. Popularne są także amfetamina (29%), heroina (20%) i leki używane w celu odurzenia (18%), LSD (18%), a także ekstazy (18%).
- W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych.
- Okazuje się, że w środowisku Gminy Miejskiej Człuchów ten problem także występuje. Aż 15% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby uzależnione od leków, a kolejne 21% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.
- Wyniki badań dotyczących przemocy domowej są niepokojące, ponieważ 21% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 27% podejrzewa że tak się dzieje. Wśród badanych mieszkańców 40% deklaruje, że wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. To relatywnie zadowalający wynik. Mimo to warto objąć społeczność lokalną kampanią informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz

lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.

- Badania wykazały, że cyberprzemoc jest poważnym problemem w lokalnej społeczności. Niemal jedna trzecia respondentów (29%) ma w swoim otoczeniu osoby które padły ofiarą przestępstwa internetowego (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia). Aż 13% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia że tak właśnie się stało. Wyniki wskazują na ogromną potrzebę edukacji prawnej i psychologicznej lokalnej społeczności, która pozwoli im uniknąć bycia ofiarą cyberprzestępczości, a także lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z pogwałceniem praw w internecie. Kolejne niepokojące dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. Niemal połowa badanych mieszkańców (43%) uważa, że tego typu uzależnienie jest bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a kolejne 44% ocenia je jako dość powszechne.
- Środowisko rodzinne oraz szkolne mają najmocniejszy wpływ na psychospołeczny rozwój dziecka. Zapytaliśmy się uczniów szkół w Gminie Miejskiej Człuchów, jak oceniają swoje relacje z rodzicami bądź opiekunami. Wyniki świadczą o tym, że większość uczniów ma bardzo dobre lub raczej dobre relacje w rodzinie.
- Dobre relacje z rodzicami uczniów w Gminie Miejskiej Człuchów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań

profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic-nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia. Praca nad budowaniem zaufania uczeń-nauczyciel to zdecydowanie obszar, nad którym warto popracować.

- Badania wykazały, że uczniowie generalnie czują się bezpieczni w szkole. Niestety, istnieje grupa uczniów, którzy zdecydowanie nie czują się bezpiecznie. Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy. Mimo generalnego poczucia, że szkoła jest bezpiecznym miejscem, relatywnie wysoki odsetek uczniów deklaruje, że codziennie doświadcza w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).
- Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w Gminie Miejskiej Człuchów nie są obce wyżej wymienione doświadczenia. Najwięcej osób, doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy

atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

- Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.
- Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej dzieci i młodzieży w Gminie Miejskiej Człuchów jest przyzwolenie rodziny w przypadku uczniów szkoły podstawowej, oraz spotkania ze znajomymi w przypadku starszych uczniów. Jest to wynik potwierdzający prawidłowości związane z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla dzieci i młodzieży w najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane

ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Oprócz wieku i okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają alkohol. Na szczęście w przypadku większości uczniów kontakt z alkoholem był jednorazowy lub próbowali go kilka razy w życiu. Niepokoi fakt, że znaleźli się uczniowie, którzy deklarują spożywanie alkoholu codziennie lub prawie codziennie. Być może są to osoby, które podczas badania chciały się "popisać", jednak nie należy bagatelizować takich niepokojących sygnałów.
- Wyniki badań wskazują, że zarówno uczniowie mogli mieć kontakt z substancjami psychoaktywnymi - narkotykami lub dopalaczami. Około 3 - 33% uczniów przyznaje się do próbowania tych środków, jednak do wyników tych należy podchodzić z rezerwą, ponieważ część uczniów mogła kierować się w wypełnianiu ankiet chęcią popisania się. Mimo to kwestia ta wymaga dalszej diagnozy i oddziaływań profilaktycznych.

Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży - rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie

dojrzewania.⁷ Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu.⁸ Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka:⁹

Czynniki ryzyka

- 1) *przemoc rówieśnicza;*
- 2) *odrzućenie przez rówieśników;*
- 3) *słaba więź ze szkołą;*
- 4) *niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli);*
- 5) *destrukcyjna grupa rówieśnicza;*
- 6) *niepowodzenia szkolne.*

Czynniki chroniące

- 1) *poczucie przynależności;*
- 2) *pozytywny klimat szkoły;*
- 3) *prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza;*
- 4) *wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy;*
- 5) *okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;*

⁷ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

⁸ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

⁹ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.¹⁰

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie alkoholu może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań.** Warunkiem zmiany postaw i zachowań (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

¹⁰ Rządowy Program na lata 2014-2016 "Bezpieczna i przyjazna szkoła"